Чытайце ў нумары: Дэвіз Коха · Лагер стагоддзя · Міхалоўскі шум

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 21 (430) | ГОД IX | 24 МАЯ 1964 г. | ЦАНА 60 ГР.

ШТО ДАЛЕЙ...

АНДРЭЙ БАРВІЮК

По ўсёй краіне працягваецца ажыўленая дыскусія над тэзісамі Цэнтральнага Камітэта ПАРП на IV З'езд партыі.

У дыскусіі часта нараджаюцца канструктыўныя прапановы, якія несумненна дадуць гаспадарчы эфект.

Аўтар гэтага артыкула таксама трактуе сваё выступленне як голас у перадз'ездаўскай дыскусіі.

БЕЛАСТОЧЧЫНА І НАЦЫЯНАЛЬНЫ ДАХОД.

Падлікі Галоўнага статыстычнага ўпраўлення паказалі, што ўдзел Беласточчыны ў падзеленым нацыянальным даходзе большы, чым яе ўдзел у стварэнні нацыянальнага даходу. Прасцей кажучы, наша ваяводства атрымлівае больш, чым дае для народнай гаспадаркі. А вось факты. Удзел Беласточчыны ў стварэнні нацыянальнага даходу складае 2,6%, а ў яго падзеле — 2,8%. Гэта вельмі агульная, але і адначасова сінтэтычная карціна гаспадаркі і эканамічнага ўзроўню Беласточчыны.

Што Беласточчына дае іншым ваяводствам і што атрымлівае? Беласточчына вывозіць у іншыя ваяводствы пераважна сельскагаспадарчыя прадукты, драўніну і вырабы з дрэва, каменне, пясок, жвір і металічныя вырабы. Напрыклад, у 1953 годзе Беласточчына выслала іншым ваяводствам 562 тыс. тон драўніны, 105 тыс. тон цукровых буракоў, 37 тыс. тон бульбы, 54 тыс. тон збожжа, 63 тыс. тон металічных вырабаў, 414 тыс. тон пяску і жвіру, 77 тыс. тон каменя (не лічачы дробных паставак). Іншыя раёны краіны прыслалі нашаму ваяводству 660 тыс. тон каменнага вугалю, 30 тыс. тон металаў і металічных вырабаў, 148 тон цэменту, 62 тыс. тон штучных угнаенняў, 105 тыс. тон сельскагаспадарчых прадуктаў, а таксама 98 тыс. тон драўніны і драўнінных вырабаў. Як вагою, так і коштам Беласточчына мае перавагу ўвозу тавараў. Няма ў гэтым нічога дзіўнага. Сельская гаспадарка дае ў ваяводстве 45,7% ствараемага даходу, а прамысловасць толькі 23,7.% З гэтага вынікае, што шляхам усебаковай актывізацыі сельскай гаспадаркі і развіцця прамысловасці можна павялічыць удзел Беласточчыны ў стварэнні нацыянальнага даходу. Тады таксама зменшыцца розніца паміж тым, што Беласточчына дае і што атрымлівае ад іншых ваяводстваў. Гэтую прапанову трэба мець на ўвазе пры накрэсленні шматгадовых планаў. Рэалізацыя яе наблізіць Беласточчыну да сярэдняга ўзроўню агульнакраёвай гаспадаркі.

КАРЫСНЫЯ ВЫКАПНІ І ПРАБЛЕМЫ ГЕАЛАГІЧНЫХ ПОШУКАЎ

У нашым ваяводстве ёсць наступныя карысныя выкапні: крэйда, жвіры, каменне, торф і ў невялікай колькасці бітумічная луска. Найбольшае гаспадарчае значэнне мае крэйда, сыравіна для будаўнічых матэрыялаў (гліна, пясок, жвір), а таксама торф і барвіна. Аднак Беласточчына разведана яшчэ даволі слаба. Адсюль лагічны будзе вывад аб неабходнасці насіліць геалагічныя пошукі. Адно толькі можна сказаць напэўна: далейшыя геалагічныя пошукі могуць зрабіць жыхарам Беласточчыны не адну прыемную нечаканасць.

КАРЫСНЫЯ ЗМЕНЫ Ў СТРУКТУРЫ ПРАМЫСЛОВАСЦІ

Выразам наступіўшых у нашай прамысловасці змен з'яўляецца ўзрост ступені канцэнтрацыі прадукцыі і больш раўнамернае размяшчэнне прамысловасці па тэрыторыі. Дамінуючымі галінамі беластоцкай прамысловасці з'яўляюцца тэкстыльная, харчавая, машынабудаванне і металаапрацоўка, а таксама драўнінная. Колькасць рабочых, занятых у прамысловасці, узрасла за 1949—1960 гады на каля 10.000 чалавек. Прымаючы 1955 год за 100, паказнік дынамікі рабочых беластоцкай прамысловасці ўзрос да 138,3 у 1962 годзе. У 1962 годзе ў беластоцкай прамысловасці працавала 47.097 чалавек.

Найхутчэйшымі тэмпамі беластоцкая прамысловасць развівалася ў 1950—1955 гадах. У той перыяд узніклі наступныя большыя прамысловыя прадпрыемствы: два тэкстыльныя камбінаты — у Беластоку (Фасты) і Замбрве, завод тэхнічнага абсталявання ў Беластоку, пасмантэрыйная фабрыка ў Беластоку, піваварныя заводы ў Беластоку і Сувалках, ільнозаводы ў Беластоку, Бельску - Падляшскім і Элку, тытунёвая фабрыка ў Аўгустове, лесапілкі ў Чорнай Беластоцкай і Аўгустове і цэлы шэраг іншых. У апошнім дзесяцігоддзі аддана ў эксплуатацыю пасмантэрыйная фабрыка ў Грасве, абутковая фабрыка ў Аўгустове, завод па перапрацоўцы фруктаў і гародніны ў Высока-Мазавецку, харчавая фабрыка ў Элку і г.д.

У працэсе далейшай індустрыялізацыі Беласточчыне патрэбны не толькі прадпрыемствы, звязаныя з сыравіннай базай, але і такія галіны прамысловасці, якія б дынамізавалі эканоміку ваяводства.

Якія ж прадпрыемствы маглі б ажывіць гаспадарку Беласточчыны? Гэтую ролю можа выконваць вялікі металаапрацоўчы завод, гэтую ролю выканае і праектуемая ў Беластоцкім ваяводстве фабрыка хімічнай апаратуры.

ПРАБЛЕМЫ РАЗВІЦЦЯ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ

Лепей можна ўбачыць дасягненні беластоцкай сельскай гаспадаркі, калі прадставім яе на фоне змен, якія наступілі ў грамадска - гаспадарчай структуры краіны і ваяводства. Давайце звернем увагу на некалькі праблем. Сярод усіх сельскагаспадарчых угоддзяў ваяводства зялёныя ўгоддзі займаюць 32%. Таму меліярацыя і загаспадараванне зялёных угоддзяў мае асаблівае значэнне ў гаспадарцы Беласточчыны. У міжваенны перыяд на Беласточчыне была праведзена меліярацыя толькі на 20 тыс. гектараў, прычым яна ахоплівала толькі невялікія аб'екты. Пасля вызвалення ад гітлераўцаў меліярацыя была патрактавана як адзін з найважнейшых спосабаў урэгулявання воднага рэжыму і інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі. Аб гэтым сведчаць размеры праве-

(Працяг на стар. 4)

Людзі Дваццацігоддзя

МЕСЦА У ЖЫЦЦІ

У хаце Ніны і Фадзея Янчукоў з Дубін перш за ўсё адчуваюцца руплівыя рукі Ніны. Тут чысціня, парадак, кветкі, саматканыя ходнікі, макаткі і вышыўкі. І мэбля прыгожая, сучасная. Па сярэдзіне стол, а на стале таксама кветкі. Быццам у прыгожай гарадской хаце знаходзішся. Што значыць дбайнасць аб чысціні і выглядзе хаты! А як гэтай дбайнасці не хапае яшчэ многім хатам на нашых вёсках, як многім жанчынам патрэбна пачуццё і жаданне, каб у хаце было прыемна жыць і адпачываць пасля цяжкой сялянскай працы.

На сцяне ў рамках восемь здымак. Глядзяць на нас двое маладых людзей. Даведваемся ад Ніны Янчук, што гэта яе родныя браты Іван і Алёша. Івана ў Белавежы павесілі немцы, а Алёша быў партызанам і таксама загінуў у сутычцы з немцамі. Успамін аб нямецкай акупацыі наводзіць сум на твар Ніны Янчук. Многа перажыла яна. Сэрца разрывалася, калі даведалася аб смерці Івана, а пасля Алёшы. Бацьку таксама замучылі немцы ў лагеры смерці ў Дахаў, а Ніну, яе сястру Любу і матку вывезлі ў Нямеччыну на прымусовыя работы. Прышлося нацярпецца нечалавечых адносін, знявагі, гора і страціць здароўе. Пасля вызвалення Ніна вяртаецца ў сваю вёску і разам з маткай і сястрою адбудоўваюць разбураную гаспадарку. Уключаецца яна ў грамадскае жыццё. У 1947 годзе партыйная арганізацыя Дубін прыймае Ніну Янчук у рады Польскай рабочай партыі. Ад гэтага часу яна заўсёды з'яўляецца адной з актыўнейшых членаў партыі сваёй партарганізацыі. Некалькі разоў партыйная арганізацыя выбірае яе сваім важаком - сакратаром. Зараз Ніна Янчук з'яўляецца членам грамадскага камітэта ПАРП у Дубінах. Вось і ўчора яна была на пасяджэнні грамадскага камітэта, на якім абмяркоўваліся перадз'ездаўскія тэзісы партыі і мерапрыемствы для іх ажыццяўлення. Ніна Янчук выступае, разам з усімі членамі прымае рашэнні.

*

Ніна Янчук з'яўляецца старшынёй гуртка вясковых гаспадынь. Пад яе кіраўніцтвам жанчыны Дубін бралі ўдзел у конкурсах гадоўлі курэй, ашчаднасці, вырошчвання гарод-

(Працяг на стар. 4)

СПАТКАННЕ З БАГАЦЦЕМ

ДЛЯ ГЭТАГА КАНЯ НЕ ТРЭБА СЕЯЦЬ АЎСА.

Дарога ідзе ў свет. Брукаваная дарога ў Старакорніна ад бельска-гайнаўскай шашы ёсць даўно, але яна не мела ўплыву на прыбліжэнне корнінцаў да цяперашняга свету. Яны, корнінцы, заглядзеліся ў свае ўраджайныя гаспадаркі, бачылі ў іх сваю адзіную жыццёвую перспектыву. Вучылася далей, у горадзе, усяго два—тры вучні з цэлай (немалой) вёскі.

Накіраваныя на працу ў старакорнінскую грамадскую раду аграномы вытрымоўвалі не даўжэй, як паўгода. Аграномы выязджалі і прыязджалі, а гаспадары талкавалі, што штучныя угнаенні «не на нашы землі» і дзівавалі, каму прышло ў галаву будаваць гэтыя трактары (?) Сельскагаспадарчы гурток існаваў толькі на паперах павятовай рады аж пакуль не пачалася камасацыя зямлі...

Было гэта добрых пяць год таму назад. Тады мясцовая арганізацыя ЗСЛь — хаця і невялікая — аднак задумала с п р а б а в а ц ь, так сказаць, другім спосабам рушыць старакорнінскую гаспадарку наперад. І трэба адразу сказаць, што гэта ўдалося ёй. Арганізавана была прадукцыйная спулдзельня. Спачатку быў шум: адны запісваліся, другія выпісваліся. У спадчыне па сельскагаспадарчым гуртку спулдзельня дабілася атрымання грошай з фонду развіцця сельскай гаспадаркі і дзякуючы таму на спулдзельчыя палеткі (без межаў) адразу была выведзена тэхніка, былі дапушчаны да голасу аграномы. У 1960 годзе сярэдні ўраджай збожжа з аднаго гектара не перавышаў 12 цэнтнераў, цяпер даходзіць да 18 цэнтнераў — прытым, ужываючы сеялкі, высяваецца амаль напалавіну менш збожжа, чым рукою (прападае дзедавае марнатраўства, га?) Кожны цягне да сябе штучныя ўгнаенні; кожны крычыць, што яму таксама яны патрэбны... Быў я перад нядзеляю ў Старакорніне: ой, злосныя тут на кляшчэляўскі ПОМ за тое, што прывёз вапну на поле не тады, калі прасілі! Цешыць такая злосць

(Працяг на стар. 5)

В. РУДЧЫК: НА СМЕЦЦЯХ ПАНІ МАРШАЛКОВАЙ.

* * *

З. СОКУЛ: АБ ПАЧАТКАХ ДРУКАРНІ Ў СУПРАСЛІ.

* * *

РЭПАРТАЖ САКРАТА ЯНОВІЧА З КРУШЫНЯН.

* * *

Песня: SIEDZIELIŚMY JAK W KINIE.

НАТО — 15 пасвараных саюзнікаў

У днях ад 12 да 14 мая адбылася сесія Савета Паўночна - атлантычнага пакта. У сувязі з гэтым мела месца некалькі характэрных інцыдэнтаў, адзін з якіх варта прыпомніць. Вось у час сесіі адно амерыканскае агенцтва друку апублікавала інфармацыю, што нібы французскі міністр замежных спраў заключыў дагавор з прадстаўнікамі ЗША і Вялікабрытаніі аб забароне распаўсюджвання тэрмаядзернай зброі. Назаўтра, пасля апублікавання гэтай інфармацыі, французскае агенцтва друку (АФП) па загаду парыжскага ўраду абвяргла гэту інфармацыю. АФП дадала, што хаця Францыя прызнае небяспеку распаўсюджвання тэрмаядзернай зброі, аднак не намерана даваць якоенебудзь абавязацельства перад Вашынгтонам, абмяжоўваючае незалежнасць яе палітыкі.

Вышэй расказаны інцыдэнт з'яўляецца адным з многіх прыкладаў, якія сведчылі аб дрэннай атмасферы на сесіі Савета НАТО і аб паглыбленні ўнутраных супярэчнасцей у гэтым пакце. Такія вывады таксама насоўваюцца чытаючы заключнае камюніке, якое сваёй агульнасцю і пустой фразеалогіяй пераўзыходзіць усе камюніке папярэдніх сесій НАТО. Прыглядзеўшыся бліжэй да апошняга камюніке, відаць, што 15 членаў НАТО мела супольны погляд толькі на дзве справы. Па-першае: што ўнутраныя супярэчнасці ўжо нельга ліквідаваць, і па-другое: што, нягледзячы на гэтыя супярэчнасці, НАТО павінна існаваць. Сапраўды, невялікія гэта пазітывы, як на юбілейную сесію НАТО.

Велічыню існуючых у Паўчочна-атлантычным пакце супярэчнасцей можна ацаніць таксама і паводле таго факта, што ў апублікаваным пасля сесіі камюніке няма ні слоўца наконт істотных спраў, аб якіх дыскутавалася на апошняй сесіі. Міністры 15 дзяржаў палічылі за лепшае нічога публічна не пісаць аб усебаковых нуклеарных сілах НАТО. Аднак жа не ўдалося ім скрыць таго, што адзіныя прыхільнікі гэтых сіл — ЗША і Заходняя Германія. Рэшта чыніць усё, каб не дапусціць да рэалізацыі планаў усебаковых нуклеарных сіл, пахаваць іх яшчэ перад тым, як паспеюць нарадзіцца. Міністры НАТО нічога не ўспамінаюць пра намеры рэарганізацыі кіраўнічых інстанцый НАТО. Відаць, выгадней ім не выцягваць на святло прэтэнзій, кіруемых ў адрас НАТО Францыяй, якая хоча заняць больш важную пазіцыю, а калі не — дык адысці ад цеснага супрацоўніцтва ў рамках пакта. Урэшце, у камюніке НАТО не гаворыцца аб супольнай палітыцы Паўднёвага В'етнама і аб арганізованай ЗША эканамічнай блакадзе Кубы.

І так, маем яшчэ адзін доказ, што і ў гэтых двух справах НАТО няздольна каардынаваць і ўзгадняць палітыку. Што больш — у палітыцы адносна Паўднёвага В'етнама і Кубы Злучаныя Штаты Амерыкі знаходзяцца ў ізаляцыі, даўно сталі на шлях авантурызму.

Адносна справы Кіпра, які моцна падзяліў двух членаў НАТО — Грэцыю і Турцыю — сесія Савета Паўночна - атлантычнага пакта не змагла зрабіць нічога больш, як выказаць сваё незадавальненне.

Адносна Германіі і берлінскага пытання Савет НАТО выказаўся стрымана і тым самым напэўна не задаволіў жаданняў бонскіх палітыкаў. Хаця заходненямецкі міністр Шрэдэр намагаўся, як мог, каб заходнія дзяржавы выступілі з новымі патрэбаваннямі «правядзення вольных выбараў» ва ўсёй Германіі, аднак старанні пана Шрэдэра закончыліся фіяскам. Савет НАТО, старым звычаем праўда, заявіў, што Федэратыўная Рэспубліка Германіі «павінна быць прадстаўніком усяе Германіі», але трэба сумнявацца, каб хтосьці з міністраў, апрача Шрэдэра, прыняў гэтыя словы сур'ёзна.

Сесія Савета НАТО закончылася халодным развітаннем 15 саюзнікаў, што для справы міру ва ўсім свеце мае хутчэй за ўсё дадатнае значэнне.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Пазнаем свой край

МАЦІ — КАРМІЛІЦА

Разумным і разважлівым быў кароль **Казімір**, якога за яго векапомныя дзеі **Вялікім** патомкі назвалі. Каранаваўся ён на караля Польшчы ў 1333 годзе. Застаў, як кажа аб ім народная гаворка, Польшчу драўняную, а пакінуў мураваную.

Найбольш аднак славутым помнікам яго часоў з'яўляецца несумненна ўніверсітэт у Кракаве — «Альма Матэр» — маці-карміліца, як па-лацінску пяшчотна і вобразна называлі тады школы вышэйшага тыпу.

«...горача жадаючы — што сваім мы лічым абавязкам — каб карысная справа ды ўсялякае шчасце роду людскога паспяхова пашыраліся... пастанаўляем у горадзе нашым Кракаве вызначыць і абсталяваць месца, на якім бы школа агульная... квітнела, а для будучыні гэтым пісаннем нашым на векі вякоў яе існаванне забяспечыць хочам...

У гэты горад Кракаў няхай прыязджаюць свабодна і бяспечна ўсе жыхары не толькі з аднаго каралеўства нашага і краін суседніх, але і другія з розных бакоў свету, якія жадаюць здабыць славутую жамчужыну ведаў...»

Пад гэтымі словамі паставіў свой подпіс роўна 600 год таму назад кароль **Казімір Вялікі.** 35 год пазней каралева Ядвіга, жонка караля Уладзіслава Ягайлы, каб здабыць грошы на рамонт і разбудову казіміраўскага універсітэта, прадае купцам свае асабістыя каралеўскія каштоўнасці. Таму кракаўскі універсітэт завуць Ягайлаўскім універсітэтам. Калі ў 1364 годзе ўзнік кракаўскі ўніверсітэт, у тадышнім свеце было ўсяго 7 школ гэтага тыпу. Кракаўскі універсітэт хутка заваяваў славу ў свеце. З яго выходзяць такія славутыя людзі, як Мікалай Капернік.

Найбольшае значэнне кракаўскага універсітэта ў гісторыі польскай культуры заключаецца ў тым, што на працягу 600-гадовай сваёй гісторыі ён быў невысыхаючай крыніцай і пастаянна працуючай кузняй польскай народнай асветы. На гэта асабліва звярнуў увагу прэм'ер - міністр Юзэф Цыранкевіч у час свайго выступлення на юбілейных урачыстасцях, якія адбываліся ў Кракаве ў нядзелю 10 мая.

Звыш 300 мільёнаў злотых каштавала ўсё тое, што наша дзяржава пабудавала для кракаўскага ўніверсітэта пасля апошняй вайны. Будынкі факультэтаў хіміі, фізікі, матэматыкі і філалогіі, камплекс будынкаў для кафедраў заалогіі і геалогіі, для астранамічнай абсерваторыі і батанічнага парку, разбудавана бібліятэка і будынкі друкарні, пабудаваны інтэрнаты для студэнтаў і кватэры для працаўнікоў універсітэта. У гады міжваеннага дваццацігоддзя буржуазны ўрад здабыўся ледзь на тое, каб пабудаваць будынак бібліятэкі, які ўжо цяпер аказаўся цесным і спатрэбілася яго пашырыць.

Кракаўскі універсітэт мае 5 факультэтаў: права, філасофска - гістарычны, філалагічны, матэматычна - фізіка - хімічны і біялагічны разам з факультэтам навукі аб зямлі. Вучыцца зараз ва універсітэце на стацыянары 5320 студэнтаў і 1350 студэнтаў на завочным аддзяленні. У бліжэйшыя гады, дзякуючы разбудове, ва універсітэце будзе магчымасць вучыцца адразу 8 тысячам студэнтаў. (вр)

У час юбілейных урачыстасцей прадстаўнікі 71 універсітэтаў з 4 кантынентаў ушанавалі фундатараў Кракаўскай акадэміі, а затым прайшлі вялікім паходам на Галоўны рынак, дзе сустрэліся з жыхарамі горада. На здымку: група прафесараў на Вавэлі.

Спорт

ШАСЦЁРКА ПАНІ ГЭЛЕНЫ

Мінулы тыдзень у Беластоку прайшоў пад знакам гімнастыкі. Міжнародная сустрэча паміж камандамі Польшчы і Літоўскай ССР выклікала вялікае зацікаўленне сярод балельшчыкаў. Перамогі дабілася польская каманда. Аднак будучыня належыць да гімнастаў Літвы, бо ў склад польскай каманды ўваходзілі ўжо салідныя, са стажам спартсмены, а ў літоўцаў была моладзь.

Калі ўжо гаворым аб гімнастыцы, дык нельга не ўспомніць пані Гэлены. Яе можна не прадстаўляць, хопіць назваць толькі прозвішча — Ракочы. Многія ведаюць, што яна з'яўляецца найлепшай гімнасткай у гісторыі Польшчы, была рэкардсменкай свету, шматразовай чэмпіёнкай Польшчы, сёння трэнер найлепшых гімнастак.

Не буду паўтараць таго, што усе ведаюць, дадам толькі, што пані Гэлена можа быць жывой рэкламай гімнастыкі. Яна выконвае па-майстэрску найцяжэйшыя гімнастычныя рухі.

Цяпер варта прадставіць шасцёрку — шэсць прыгожых, здаровых, зграбных, дужых і спрытных дзяўчат. Разам яны састаўляюць ядро нашай гімнастыкі ў міжнародных сустрэчах. Аб іх размаўляем з іх трэнерам Гэленай Ракочы.

— Я задаволена сваімі дзяўчатамі. У апошні час зрабілі значны крок наперад. Вывучылі ўсе праграмы, выконваюць іх беспамылкова і трэніруюцца далей на хуткасць і дынамічнасць. Іменна гэтай якасці не хапала літоўкам. Не хапала ім іх і плаўнасці, але гэта ўсё прыходзіць з гадамі. Але яны яшчэ маладыя і могуць думаць аб перамогах.

— Ці наша каманда мае шанцы выехаць у Токіо?

— Цяжка мне адказаць цяпер на гэта пытанне. Аб гэтым вырашаць сустрэча са Швецыяй і міжнародны турнір па гімнастыцы. Аднак ведаючы падрыхтаванасць нашых спартсменак, мне здаецца, што пунктаваныя лісцы павінны быць падсілу маім дзяўчатам.

— Жадаю вам далейшых поспехаў і старту на Алімпіядзе.

Л. ТАРАСЕВІЧ

Калектыў рэдакцыі «Нівы» выказвае глыбокае спачуванне былому нашаму супрацоўніку ВАСІЛЮ БАРШЧЭЎСКАМУ з прычыны напаткаўшага яго гора — смерці БАЦЬКІ.

УСПАМІНЫ КАМУНІСТАЎ

21)

Уладзімір Станкевіч
АДЗІН З МНОГІХ

На пачатку студзеня 1933 года сем чалавек, у тым ліку і мяне, вывезлі з беластоцкай турмы ў Варшаву, у макатоўскую турму. Тут умовы для палітычных вязняў былі яшчэ ў той час даволі добрыя. Знаходзіліся ў агульных камерах па 14—16 асоб. Вучоба ішла інтэнсіўна, а вучыць было каму, бо сядзелі тады ў Варшаве выдатныя дзеячы Камуністычнай Партыі Польшчы Эдвард Охаб, Зыгмунт Окрэнт, Мечыслаў Квяткоўскі, Зыгмунт Гордан, Віктар Класевіч і іншыя.

Але ў Варшаве быў я нядоўга. У маі я паехаў з групай каля 30 палітвязняў з большымі прыгаворамі (больш 5 год) у Плоцк. У Плоцку трымалі нас усяго некалькі дзён. Далучылі да нашай групы 11 актывістаў плоцкай камуны на чале з таварышамі Марцэлім Навоткам, Антонім Якубоўскім, Баніславам Тарашкевічам і павезлі ў Каранова ля Быдгашчы.

Пры забіранні нас з турмы ў Плоцку паліцыянты пачалі нас скоўваць па дваіх. Мы не даліся, згуртаваліся ў групу, схапіўшыся рукамі. Прыбыла ў турму паліцэйская падмога. Пачалі нас біць гумовымі палкамі і па аднаму адрываць ад групы. Адарваных скоўвалі сілай па дваіх за рукі і выводзілі на панадворак, дзе запіхалі ў турэмную машыну і вязлі на вакзал. Едучы на вакзал, мы спявалі рэвалюцыйныя песні і выкрыквалі лозунгі, пратэстуючы супраць здзекаў над палітычнымі вязнямі. Хоць прыпадкова мая рука была скавана з рукою прафесара Браніслава Тарашкевіча — правадыра Беларускай Сялянска - Рабочай Грамады, але гэта было для мяне вялікім перажываннем. На вакзале нас раскавалі. Вязлі спецыяльным вагонам для перавозкі вязняў.

У Каранове пасадзілі нас у адзіночныя камеры, хоць там палітычныя вязні сядзелі ў агульных камерах. У выніку нашых пратэстаў і патрабаванняў камуны за некалькі дзён перавялі нас у агульныя камеры. Я вельмі шкадаваў, што не папаў у камеру разам з Тарашкевічам, бо мог бы больш павучыцца беларускай мовы. Але ён ахвотна прысвячаў для мяне і іншых таварышаў на вучобу беларускай мовы час на прагулках. У верасні 1934 года Тарашкевіча і камуністычнага пасла Жарскага забралі з Каранова і вывезлі ў Савецкі Саюз у абмен за арыштаваных у СССР польскіх шпіёнаў.

У камеры, у якой я прасядзеў у Каранове аж да выхаду на «волю», сядзелі Эдвард Охаб, Мечыслаў Квяткоўскі (быў увесь час старастам камуны), Марцэлі Навотка, Францішак Юзвяк — «Вітальд», Адам Далінскі і некалькі перадавых дзеячоў Камуністычнай Партыі Заходняй Украіны — Гаровіц, Ступ, Шэхтэр.

Да 1935 года турэмная адміністрацыя амаль не атакавала нас. Былі лёгкія спробы змяншаць нашы правы, але ўсе гэтыя спробы не ўдаваліся. Новы турэмны распарадак уводзілі ў першую чаргу ў турмах на Заходняй Беларусі і Украіне, а таксама ў малых турмах у цэнтральнай Польшчы, бо там былі слабейшыя сілы палітвязняў. Але з пачаткам 1939 года пачалі націскаць і ў Каранове усё мацней і мы змушаны былі весці барацьбу ў розных формах, дайшло нават да пяцідзённай галадоўкі. А восенню, у кастрычніку ці на пачатку лістапада мы перажылі ў турме паліцэйскі тэрор.

Былі ўжо моцна халодныя дні, а крымінальныя вязні не атрымалі зімовай адзежы і, вядома, мерзлі. Два тыдні ўжо патрабавалі вязні змены адзежы. Урэшце арганізавалі галадоўку. А ў сувязі з тым, што баяліся, што слабейшыя могуць не вытрымаць, забарыкадавалі ложкамі, лаўкамі і сталамі дзверы. Мы вырашылі падтрымаць барацьбу крымінальных вязняў у іх слушнай справе. На трэці дзень іх галадоўкі мы ў кожнай камеры перад снеданнем злажылі ключніку пратэст у сувязі з запатрабаваннем выдаць вязням зімовую адзежу і палепшыць ежу. А на знак салідарнасці з барацьбой крымінальных вязняў мы адмовіліся ад ежы на цэлы дзень.

АГНІ ВЯЛІКАЙ ХІМІІ

Да 1958 года ў Беларусі працаваў толькі адзін вялікі Магілёўскі завод штучнага валакна і некалькі хімічных прадпрыемстваў. А гляньце на карту БССР сёння! На ёй ярка гараць агні вялікай хіміі.

За вельмі кароткі тэрмін уступіў у строй дзейнічаючых прадпрыемстваў Полацкі нафтаперапрацоўчы завод, які выпускае вадкае паліва, бітум і іншую прадукцыю. У бліжэйшыя гады ён будзе поўнасцю забяспечваць не толькі патрэбы Беларусі ў нафтапрадуктах, але і прыбалтыйскіх рэспублік, паўночна-заходніх абласцей Украіны і прылягаючых раёнаў Расійскай Федэрацыі.

Будаўнікі Гродзенскага азотнатукавага завода датэрмінова ўвялі ў эксплуатацыю магутнасці па выпуску аміячнай салетры і слабой азотнай кіслаты. У 1964 годзе на гэтым заводзе будзе ўведзена ў дзеянне першая чарга вырабу аміяку і карбіду.

На базе Старобінскага месцанараджэння калійных соляў у 1958 годзе пачалася будова Салігорскага калійнага камбіната, першая чарга якога ўжо працуе. Паспяхова вядзецца будова другога калійнага камбіната, Гомельскага завода двайнога суперфасфату, Светлагорскага завода штучнага валакна і іншых хімічных прадпрыемстваў. У рэспубліцы на базе Салігорскага басейна ўзнікае буйнейшы ў Еўропе цэнтр калійнай прамысловасці. Вытворчасць калійных угнаенняў у канцы сямігодкі складзе ў Беларусі 1 мільён 850 тысяч тон, або больш 31% агульнасаюзнай вытворчасці.

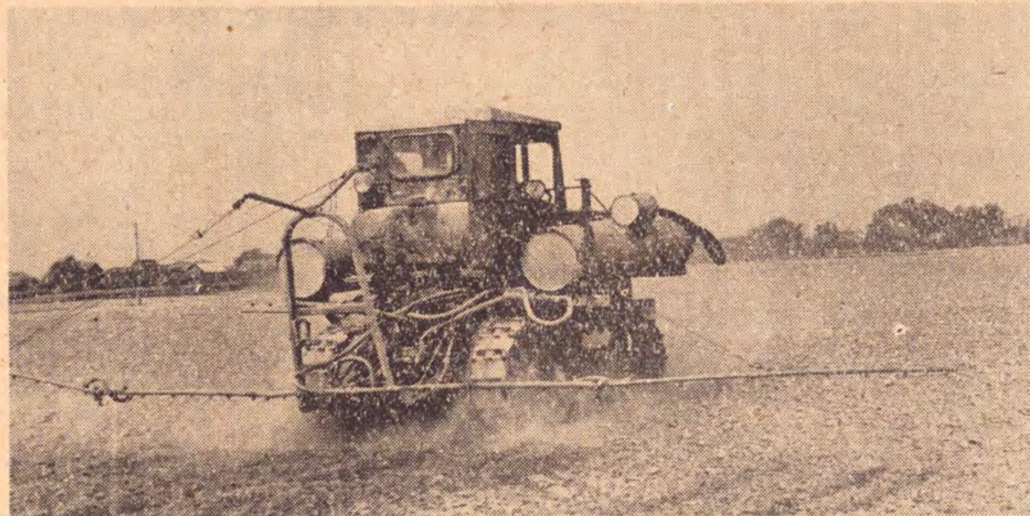

Хімічная праполка кукурузы ў калгасе імя XXII З'езда КПСС Гомельскага раёна.

Зараз прадпрыемствы хімічнай прамысловасці БССР выпускаюць штучнае і сінтэтычнае валакно, нафтапрадукты, мінеральныя ўгнаенні, гумова-тэхнічныя вырабы, розныя лака - фарбавыя вырабы, лінолеум, брызол, рэгенерат, гумаваную тканіну, лякарстваўвыя прэпараты. Гэта далёка не поўны пералік прадукцыі хімічнай прамысловасці Беларусі.

Цудоўныя перспектывы развіцця хімічнай прамысловасці адчыняюцца ў наступнай сямігодцы (1964—1970 гг). Толькі за два гады (1964—1965 г.г.) у хімічную і нафтавую прамысловасць будзе ўкладзена 224,7 млн. рублёў, у тым ліку ў 1964 годзе 99,5 млн. рублёў, што складае 1/3 усяго аб'ёму капіталаўкладанняў у прамысловасць.

У 1965 годзе прадукцыя мінеральных угнаенняў дасягне 2 млн. 185 тыс. тон, гумова-тэхнічных вырабаў — 3,8 тыс. тон, прадукцыя драўнінна-стружкавых і драўнінна - валакністых пліт, фанеры, паперы і кардону ўзрасце ў параўнанні з 1963 годам у два разы. Запланавана значнае павелічэнне перапрацоўкі нафты, выраб пластмас і сінтэтычнага валакна.

У 1964 — 1965 гадах пачнецца будова трэцяга Салігорскага калійнага камбіната, другой чаргі азотнатукавага завода, шыннага завода, Светлагорскага цэлюлозна - кардоннага камбіната, а таксама хімічных прадпрыемстваў у Полацку, выраб кармавых дрожджаў па Рэчыцкім гідролізна - дрожджавым заводзе, драўнінна-стружковых пліт на Мастоўскім камбінаце, драўнінна - валакністых пліт на Бабруйскім фанерна - дрэваапрацоўчым камбінаце і іншых прадпрыемстваў хімічнай прамысловасці.

Аб'ём вытворчасці хімічнай і нафтаперапрацоўчай прамысловасці рэспублікі ўзрасце да канца 1970 года ў дзесяткі разоў у параўнанні з 1958 годам.

Такі вялікі скачок у вытворчасці хімічнай прамысловасці дазволіць амаль поўнасцю замяніць харчавую сыравіну, якая выкарыстоўваецца яшчэ ў прамысловасці для вырабу цэлага шэрагу прадуктаў, даць мільёны тон каштоўных мінеральных угнаенняў, ядахімікатаў, кармавых прэпаратаў і прыспяшальнікаў росту для сельскай гаспадаркі, замяніць метал, у першую чаргу каляровы, у вырабах народнай гаспадаркі і даць вялікую колькасць сінтэтычных валакністых рэчываў для вытворчасці прамысловай прадукцыі і тавараў народнага спажывання.

А. КТАТАРАЎ
намеснік старшыні Савета народнай гаспадаркі БССР.

Даследча - абагачальная фабрыка Салігорскага калійнага камбіната.

Перад абедам прыбыла ў турму паліцыя з Быдгашчы. Адчыняліся дзверы ў камеру палітвязняў, уносілі ў камеру абед, і калі ніхто з нас не падыходзіў з міскай да катла, а замест гэтага староста камеры заяўляў аб прычыне адмовы прыняцця абеду, урываліся ў камеру ўзброеныя гумовымі палкамі паліцыянты і білі нас па чым папала. Калі хто падаў, самлеўшы ад пабояў, лілі на яго з вядра ваду і білі далей. Біццё трывала ў камеры так доўга, пакуль кожны з нас не быў апухшы і акрываўлены. Уся турма дрыжала ад крыкаў катаваных. Крычалі і крымінальныя вязні. Усіх нашых камерных старастаў і старасту камуны забралі ў карцэр. Пазабіралі ў нас сеннікі, падушкі і коцы аж на два тыдні. Са збітым целам трэба было два тыдні ляжаць на голых нарах ці дошках.

Збіўшы нас, паліцыя ўзялася за крымінальных вязняў. У некалькі камерах вязні адмовіліся адбарыкадаваць дзверы. Паліцыя ўкідала ў тыя камеры праз вокны гранаты з газам. Вязні разбіралі ў камеры печы і абкідалі цаглінамі паліцыянтаў, якія намагаліся наблізіцца да акон камеры. Некалькі паліцыянтаў было раненых цэгламі, але ўрэшце ўдавалася паліцыі ўрывацца ў камеру, тады ўжо выносілі з камеры вязняў, закатаваных да паўсмерці. На другі дзень выдалі крымінальным вязням зімовую адзежу, а мы без пасцелі былі аж два тыдні. Нашых старастаў трымалі ў карцэры два дні, бо мы заявілі, што калі іх не выпусцяць з карцэраў, прыступім да галадоўкі.

ДА З'ЕЗДА ДЭЛЕГАТАЎ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ ПАВЯТОВАГА САЮЗА ГУРТКОЎ У ГАЙНАЎЦЫ

З ДУМКАЙ АБ БУДУЧЫНІ

24 мая адбудзецца V З'езд дэлегатаў ПССГ у Гайнаўцы. На з'ездзе трэба будзе падсумаваць дзейнасць сельскагаспадарчых гурткоў, вызначыць напрамак далейшай дзейнасці. Падсумоўваць будзе што, таму што за два гады, якія мінулі ад IV з'езда (чэрвень 1962 г.), наступіла далейшае арганізацыйнае ўмацаванне сельгасгурткоў, павялічыўся машына - трактарны парк. Ад таго часу арганізавалася 29 новых сельгасгурткоў з 711 новымі членамі, 13 новых гурткоў вясковых гаспадынь з 265 новымі членамі. Так вось гайнаўская сельскагаспадарчая арганізацыя налічвае зараз 90 сельскагаспадарчых гурткоў (1945 чл.) і 69 гурткоў вясковых гаспадынь (1009 чл.)

Ці гэта многа? Калі параўнаць да колькасці гаспадарак на Гайнаўшчыне, дык аказваецца, што ў 61% вёсак ёсць сельгасгурткі, а да іх належыць толькі 19,5% гаспадарак.

На з'ездзе трэба будзе застанавіцца над тым, чаму шмат вёсак не належыць да сельскагаспадарчай арганізацыі, чаму ў вёсцы не ўсе сяляне належаць да сельгасгуртка. Напрыклад, у вёсцы Курашава жывуць 164 гаспадары, а ў гуртку толькі 13, у Чыжах на 182 гаспадароў у гуртку толькі 26.

Ёсць сельскагаспадарчыя гурткі, якія пастаянна разрастаюцца, дзе штогод на сходах прымаюць новых членаў, дзе за некалькі год амаль уся вёска будзе ў гуртку. Да такіх належаць гурткі ў Дубічах - Царкоўных, Новаберазове, Саках, Дубінах, Ягадніках і інш.

Што садзейнічае іх развіццю?

Справа простая і ясная: добрая праца, парадак, няма сваркі і добрыя вынікі. Дубіны, напрыклад, за 1963 год выпрацавалі 121 тыс. зл., Сакі — 119 тыс. злотых, Дубічы Царкоўныя — 38 тыс. злотых. А былі і сельгасгурткі, якія вялі кепскую гаспадарку, не ўмелі як трэба арганізаваць, не хапала ў іх трактарыстаў, кепскі быў рахунквод, а нават стараліся машынамі працаваць, а ў лісты працы не ўводзіць. Найбольшыя недахопы мелі сельскагаспадарчыя гурткі ў Нарве Ставішчах, Вульцы, Тарнопалі. Іх страты складаюць разам суму 93 тысяч злотых. І тут ёсць простыя выясненні. Людзі збоку прыглядаюцца, бачаць кепскую гаспадарку і не хочуць уступаць у гурток.

У астатняй справаздаўча - выбарчай кампаніі ў многіх гуртках грунтоўна змяніўся склад праўлення: змянілі старшыню гуртка, рахунквода. І першыя агляды такіх гурткоў, як у Нарве і Чыжах, даюць падставы спадзявацца, што гаспадарка ў іх павярнулася на 180°. Выбраныя людзі ў гэтых гуртках з вялікім запалам узяліся за работу і трэба верыць, што выведуць гурток на добрую дарогу.

Сельскагаспадарчыя гурткі нашага павета маюць 59 трактароў і 74 малацільныя агрэгаты. Толькі ў гэтым годзе закуплена 20 трактароў. Паводле пастановы III Пленума КЦ ПАРП, апрацаваны сумольна з КП ПАРП план канцэнтрацыі машына - трактарнага парку на 1963 — 65 гады. Планам канцэнтрацыі ахоплены чатыры грамадскія рады: Новаберазова, Чыжы, Старакорніна і Кляшчэлі. На 1964 год прыдзелена на павет 40 трактароў. Паводле плана, усе гэтыя трактары трэба ўмясціць у раёнах канцэнтрацыі. Аднак выканаць гэта будзе цяжка, бо ў некаторых сельскагаспадарчых гуртках няма гарантыі, што трактары будуць поўнасцю выкарыстаны. І таму ўжо некалькі сельскагаспадарчых гурткоў атрымалі трактары не з раёну канцэнтрацыі — Ставішчы, Дубіны, Семяноўка.

На з'ездзе трэба будзе падумаць аб тым, каб трактары і машыны былі поўнасцю выкарыстаны, каб заплата за працу машын была ўнесена адразу ў касу гуртка або падпісаны скрыпт да СОП-у. У мінулым годзе, трэба прызнаць, машыны лепш працавалі. На адзін трактар у сярэднім выпала па 977 гадзін, а на агрэгат 240 гадзін. Былі гурткі, як напр. Дубіны, дзе 3 трактары выпрацавалі 4005 гадзін, у Саках 2 трактары перапрацавалі 3076 гадзін. Але былі і такія гурткі, як, напр., у Нарве, дзе 2 трактары выпрацавалі 141 гадзіну, у Тарнопалі 1 трактар 450 у Чыжах 2 трактары 521 гадзіну.

Выбраныя дэлегаты на з'езд у дыскусіі павінны выказаць прычыны недахопаў, запрапанаваць добрыя метады гаспадаркі, таму што прынятыя пастановы будуць даваць напрамак далейшай працы.

А. РАЖКЕВІЧ
Гайнаўка

ЖЫЦЦЯ БГКТ

САМАДЗЕЙНІКІ ГАЙНАЎШЧЫНЫ

У павятовым аглядзе драмгурткоў БГКТ, які адбыўся ў Старым Корніне, узялі ўдзел толькі тры аматарскія калектывы. Мастацкі калектыў з Махнатага выступаў з аднаактоўкай «Нешта жарт», самадзейнікі з Мора паказалі п'есу «Міхалка», а моладзь Старога Корніна — «Прымакі». Першае месца і першую ўзнагароду атрымаў аматарскі калектыў са Старога Корніна. Ён возьме ўдзел у ваяводскім аглядзе драмгурткоў БГКТ, які адбудзецца ў чэрвені.

Тэкст і фота **М. Х.**

Сцэна з п'есы «Прымакі» у выкананні самадзейнікаў са Старога Корніна.

У ГАЙНАЎЦЫ

Калектыў прадпрыемства лясных чыгунак у Гайнаўцы адзначыць IV З'езд ПАРП і XX-годдзе Народнай Польшчы павелічэннем прадукцыі і грамадскай працай на карысць свайго мястэчка. Выпрадукуюць яны між іншым звыш плана пяць лясных плугоў для белавежскіх надлясніцтваў і сэканомяць дзесяць тон вугалю, які выкарыстоўваецца на паліва да паравозаў. Усе члены прадпрыемства абавязаліся прапрацаваць па пяць гадзін пры пракладцы бруку на вуліцы Леніна ў Гайнаўцы.

Ю. Казак
Гайнаўка

Чытаецца прысуд таварыскага суда. Сцэна з пастаноўкі «Нешта жарт» у выкананні моладзі з Махнатага.

ДАРОГА СЛАВЫ

ДЭВІЗ КОХА

16 чэрвеня 1942 года па загаду палкоўніка СС Вернера Фрома за дапамогу партызанам быў спалены Райск у Бельскім павеце і расстраляна 140 жыхароў.

3 чэрвеня 1943 года па загаду падпалкоўніка СС Герберта Цымермана, начальніка беластоцкага гестапа, за дапамогу партызанам была спалена вёска Папоўка і расстраляна 36 яе жыхароў.

11 кастрычніка 1943 года па загаду падпалкоўніка Герберта Цымермана было расстраляна 56 партызанскіх сувязных — жыхароў вёскі Лазні і Сакалда ў Сакольскім павеце.

Міхась Храноўскі («Цішка») з Дзернякова, партызан атрада камуністаў Беластоцкага павета. Загінуў 9 верасня 1942 г. пад вёскай Радунін.

Пастаянна расстрэльвалі або вешалі ў Белавежы, Піліках пад Бельскам і на месцах масавай казні каля Беластока — у Грабаўцы, Навасёлках, Старасельцах і дзесятках іншых месц. Гітлераўскія ўлады выдавалі ўсё больш зверскія загады з мэтай задушыць партызанскі рух.

Вось выпіска з загаду галоўнага камандвання Вермахта. ад 16 снежня 1942 года, падпісанага фельдмаршалам Вільгельмам Кайтэлем: «Вермахт і іншыя вайсковыя злучэнні ў барацьбе з партызанамі могуць прымяніць усе сродкі, незалежна да каго — мужчын, жанчын ці дзяцей. Ні адзін немец, які ўдзельнічае ў барацьбе з партызанамі, не можа паносіць дысцыплінарнай адказнасці і не можа быць пастаўлены перад вайсковым судом за ўчынкі ў адносінах да насельніцтва...»

А вось выпіска з другога загаду камандвання Вермахта і падпісанага генерал-палкоўнікам Ёдлем: «Апрача вайсковых і паліцэйскіх арганізацый усе іншыя арганізацыі і кожны немец павінны быць уцягнуты ў барацьбу з партызанамі. Кожны чалавек, які падтрымлівае партызан, дапамагае ім хавацца, затойвае іх месца схованкі і г.д. павінен быць забіты. Жанчыны, дзяўчаты, дзеці, западозраныя ў тым, што з'яўляюцца партызанскімі агентамі, павінны быць ліквідаваны на месцы.

Аляксандр Лісоўскі з Пясчанікаў, былы член КПЗБ, партызан атрада імя Суворава.

Загад аб масавым расстрэле можа быць выданы кожным афіцэрам не ніжэй капітана...»

У Беластоку гаўляйтэр Эрых Кох пастаянна прыпамінаў сваім падуладным: «Лепей павесіць на сто чалавек больш, чым на аднаго менш...» Амаль штодзённа на сценах дамоў у гарадах і на платах у вёсках наляпліваліся чырвоныя плахты аб'яў, у якіх начальнік гестапа Цымерман падаваў лікі расстраляных і назвы спаленых вёсак.

Аляксандр Мойсак з Гарадка — былы сакратар раённага камітэта КПЗБ, санацыйны вязень, партызан атрада імя Суворава. Загінуў у красавіку 1944 г. на Палессі.

Але ўсе чалавеканенавісніцкія крокі гітлераўцаў давалі зусім адваротны эфект. Зіма і вясна 1944 года прынесла ўзмацненне партызанскай барацьбы на Беласточчыне, як зрэшты, і ўсюды Множыліся партызанскія дыверсіі.

6 мая 1944 года партызанскі атрад капітана Макарава ўварваўся на станцыю Чарэмха, забіў некалькі немцаў і ўзарваў паравознае дэпо Той самы геройскі атрад, у якім змагаліся беларусы з вёсак Ставішчы, Мядзвежыкі, Рагачы, на чыгунцы Чарэмха — Седльцы падарваў за час сваёй дзейнасці 18 гітлераўскіх эшалонаў.

Атрад камуністаў з Беластоцкага павета вяяваў на Палессі ў складзе брыгады «Савецкая Беларусь». Беларусы — камуністы з Беласточчыны ў радах гэтай брыгады запісалі не адну старонку слаўнай гісторыі сваёй брыгады. Аб апошнім перыядзе барацьбы гэтай брыгады ўспамінае Язэп Храноўскі — «Андрэй» з Дзернякова:

«Калі прышла вясна 1944 года і калі ўсё Палессе было адным велізарным партызанскім краем, мы займалі ў гэтым краі вёскі Спораў і Здзітаў. На пачатку красавіка 1944 года наша разведка данесла, што з усходу у наш бок рухаюцца значныя сілы немцаў. Гэта былі войскі з фронту, з артылерыяй і цяжкай зброяй. Камандванне брыгады аб'явіла трывогу. Сотні партызан капала акопы. Мы выбралі сабе месца абароны паміж Чэрным і Спораўскім азёрамі. Спераду ў нас была дрыгва і рака Здзітаўка з разбураным мастом. Да нас вяла адзіная дарога праз грэблю. Пасоўванне немцаў гаварыла аб тым, што яны будуць наступаць на грэблю, захочуць атакаваць і «выкурыць» нас са Спорава і Здзітава. Бой разгарэўся 6 красавіка 1944 года. Заіграла нямецкая артылерыя, мінамёты, кулямёты. Мы схаваліся ў акопы і земляныя бункры. Немцы выкарысталі самалёты. Нізка, з брыючага палёту абсыпалі нас кулямі з кулямётаў і лёгкімі бомбамі. Потым у атаку пайшла пяхота. Немцы лічылі, што артылерыя і самалёты знішчылі нашы пазіцыі. Мы адкрылі агонь. Грэбля была заслана сотнямі забітых немцаў. Атакавалі шмат разоў, але грэбля засталася ў нашых руках. А ўзяць нас маглі толькі здабыўшы грэблю. За гэты кавалачак зямлі разгарэлася пазіцыйная барацьба, якая цягнулася шмат дзён. Немцы перавышалі нас сілай агню, узбраеннем, тэхнікай. А мы іх хіба толькі мужнасцю, нянавісцю, упартасцю. Гэта ўжо была не партызанская барацьба, а фронт. У час тых баёў загінула шмат нашых сяброў. Аднак фашысты не прайшлі праз грэблю. Перамога засталася за намі...»

А. АМІЛЬЯНОВІЧ

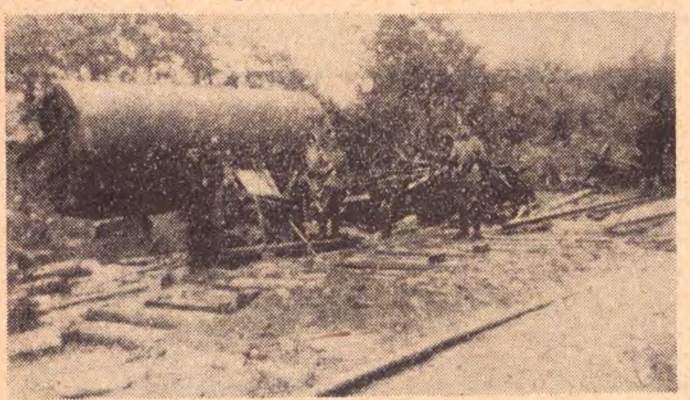

Ваенны цягнік, узарваны партызанамі капітана Макарава на чыгунцы пад Чарэмхай.

ВАЛІЛАЎСКІ МІЛЬЁН

Разнароднымі мерапрыемствамі адзначаюць людзі Дваццацігоддзе нашай дзяржавы. **Грамада Валілы**, што ў Беластоцкім павеце, — мае свой МІЛЬЁН, а дакладна: 1 мільён 44 тысячы 100 злотых. На столькі пабагацеюць вёскі валілаўскай грамады, калі зробяць усё тое, што абавязаліся зрабіць у гонар **ХХ-цігоддзя нашай дзяржавы.**

Што можна зрабіць за мільён злотых?

У вёсцы **Дзернякова** пралажаць 800 метраў бруку. Жыхары Дзернякова таксама хочуць забяспечыцца перад няшчасцем ад агня. Яны будуюць вялікае вадасховішча для супрацьпажарных патрэб.

Падобную працу будуць праводзіць жыхары вёскі **Валілы.** Толькі апрача пабудовы жвіраванай дарогі і вадасховішча, яны маюць дадатковы клопат. Школа ў іх вёсцы патрабуе грунтоўнага рамонту. Вось летам, калі дзеці пойдуць на канікулы, неадкладна трэба будзе ўзяцца за гэта. Для школы сваю ўвагу, час і працу прысвячаюць таксама жыхары **станцыі Валілы.** Тут справа ўскладняецца яшчэ і тым, што ў будынку, аб якім мова, ніколі не вучыліся дзеці. Цяпер трэба перарабіць яго на школу. Гэта патрабуе многа грошай і працы.

Радунінцам асталося шмат работы з папярэдніх гадоў. Яны спадзяюцца, што ў бягучым годзе ўрэшце закончаць брукаванне сваёй вёскі. Засталося яшчэ 130 метраў.

Жыхары невялічкай вёскі **Случанка** хочуць адразу прыпадобніць сваю вёску да горада. Задумалі пралажыць у сябе тратуар — аж паўкіламетра роўненькай цэментавай дарожкі. Вось добрая думка! Каб толькі з гэтым тратуарам не было так, як са святліцай, якую ўжо ў Случанцы будуюць больш 5 год.

Сяляне **Пілатоўшчыны** зробяць дзве перамычкі для адваднення дарогі і навязуць жвіру на гэтую дарогу.

Шмат чаго намераны зрабіць **працаўнікі валілаўскай бензіновай станцыі.** Кожны з 40 рабочых абавязаўся працаваць 5 дзён пры рамонце школы, затым яны зробяць фундамент пад дзіцячы сад у пасёлку Валілы і навязуць жвір на кіламетр патрэбнай ім дарогі.

Вось што галоўным чынам будзе зроблена на працягу 1964 года ў валілаўскай грамадзе за мільён злотых. Лёгка аб тым гаварыць. Вазьміце хаця б для прыкладу вёску Дзернякова. 800 метраў бруку, які сяляне намераны пракласці, каштаваць будзе 423 тысячы злотых. Каб гэтыя грошы прызначыць выключна на пакупку каменняў, патрэбных на брук,назбіралася б 6 тысяч вялікіх вазоў. Гэта дае нейкае ўяўленне аб велізарнай працы, якая чакае сялян Валілаўскай грамады. **Сваёй працай яны пакрываюць больш палавіны коштаў запланаваных работ.**

Віктар Рудчык

МЕСЦА Ў ЖЫЦЦІ

(Працяг са стар. 1)

ніны і здабывалі першыя або адно з першых месц у павеце. У гэтым годзе гурток вырашыў пасадзіць 0,25 га фасолі, а на наступны год прыступіць да супольнага вырошчвання ільну. Гурток мае сваю сціральную машыну, якою карыстаюцца не толькі члены гуртка вясковых гаспадынь. На сваім сходзе жанчыны неаднойчы застанаўляюцца, як лепш гаспадарыць, як павялічваць сельскагаспадарчую вытворчасць. Часта ў гэтых справах звяртаюцца яны да агранома грамады Дубіны.

*

Нядзеля — дзень адпачынку. У вясковым Доме культуры выступаюць самадзейнікі з Альхоўкі. Да Ніны прыйшлі яе сяброўкі.

— Давайце і мы сёння выступім, добра?

Адны згаджаліся, другія не выражалі жадання. Ніна заходзіць да некаторых удзельнікаў харавога калектыва і праз нейкі час яны ўсе на сцэне. Гучыць іх любімая старынная песня «Ой ляцела арліца праз сад». Харавы калектыў пад кіраўніцтвам Ніны Янчук, які складаецца ў большасці з замужніх і жанатых, ужо неаднойчы выступаў на сцэне ў сваёй і суседніх вёсках, браў удзел у павятовых дажынках.

*

Муж Ніны, Фадзей, з'яўляецца старшынёй сельскагаспадарчага гуртка ў Дубінах. Гурток гэты залічваецца да перадавых у павеце. Мае ён ужо тры трактары з поўнымі камплектамі гаспадарчых машын.

Ніна і Фадзей жывуць згодна і добра. Абое маюць шмат грамадскай працы.

Ёсць у іх дачка Валя. Вучыцца ў Беластоку ў Тэкстыльным тэхнікуме.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

ШТО ДАЛЕЙ

(Працяг са стар. 1)

дзеных меліярацыйных работ і іх эфект. Цяпер у нас меліяравана 113 тыс. га лугоў і паш. У гэтым пяцігадовым плане таксама вялікая ўвага звернута на меліярацыю зялёных угоддзяў. Толькі ў адным 1964 годзе на меліярацыю прызначана 219 млн. зл., а ў апошнім годзе пяцігодкі дзяржава прызначыць на гэта 274 млн. зл. Наша задача — дагледзець, каб дапамога дзяржавы была выкарыстана рацыянальна, каб кожны ўкладзены грош прыносіў максімальную карысць.

Значныя дасягненні маем у галіне электрыфікацыі вёскі. Ужо каля 56% беластоцкіх вёсак мае электрычнае святло. Аднак электрычнасць — гэта не толькі лямпачкі ў хатах, гэта таксама адзін з дзейнікаў павелічэння прадукцыйнасці нашай сельскай гаспадаркі. Электрыфікацыя паляпшае быт на вёсцы, аблягчае правядзенне радыёфікацыі і дае магчымасць механізаваць найбольшыя працаёмкія хатнія работы.

ПРАБЛЕМА КАДРАЎ

Развіваючаяся гаспадарка ваяводства патрабуе новых кваліфікаваных кадраў. Гэта праблема робіцца незвычайна важнай для нашай гаспадарчай дзейнасці, як і ў перспектыве развіцця ваяводства. У параўнанні з іншымі раёнамі краіны, Беласточчына мае мала кваліфікаваных кадраў. Гэта датычыць усіх галін беластоцкай гаспадаркі. Значную ролю ў папаўненні кваліфікаваных кадраў адыгрываюць дзве вышэйшыя навучальныя ўстановы — Вячэрняя інжынерская школа і Медыцынская Акадэмія. Аднак вельмі патрэбна ў Беластоку дзённая інжынерская школа і вышэйшая навучальная ўстанова гуманістычнага тыпу.

А. БАРВІЮК

Тэлевізар і культура

На гэты год беластоцкі СФОС зноў не забыў аб тэлевізарах для вёскі. На гэта прызначана 890 тысяч злотых, па 40—50 тысяч для кожнага павета. Зразумела, умовай атрымання тэлевізара тою ці іншай грамадай з'яўляецца добрая праца грамадскага камітэта СФОС.

1300 тысяч злотых СФОС вызначыў на заканчэнне будовы Дома культуры ў Гарадку. Будоўля гэта вельмі карысная рэч, каб толькі яна напоўнілася вартасным і добрым зместам. Каб не шкада было ўкладзеных грошай і працы. Бо ж прыклад Міхалова і многіх іншых паказвае, што збудаваць Дом культуры ці святліцу лягчэй, чым потым у ёй добра працаваць. (вл)

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

ЗАЛАТЫ НАПІТАК

Есць такі залаты напітак — цуд у смаку і незвычайнае лякарства. Яго цэняць і знаюць людзі ўжо тысячы гадоў. Вядомы ва ўсіх краінах і малавядомы ў... нашым ваяводстве. У нас ёсць толькі каля 55 тысяч вулляў, ды і тыя пераважна на малых пасеках (5—10 вулляў). Некалькі большых і добрых пасек можна спаткаць каля Бельска і Гайнаўкі.

Пчалярства — старая гісторыя. Археалагічныя раскопкі гавораць аб выкарыстоўванні пчалінага вырабу яшчэ 15 тысяч гадоў назад. Шырока гадавалі пчол старажытныя рымляне. Сам Арыстотэль займаўся доследамі і назіраннямі жыцця пчол.

У Польшчы даволі шырока было распаўсюджана бортніцтва, асабліва ў Белавежскай і Курпёўскай пушчах. Толькі забарона гадаваць пчол у казённых лясах стрымала бортніцтва. Яшчэ сёння можна сустрэць у Белавежскай пушчы або ўбачыць у музеі старыя борці.

Значыць, маем вялікія традыцыі. Калісьці мы славіліся бортніцтвам. Нічога дзіўнага, гэтаму спрыялі велізарныя лясы. Сёння наогул бортніцтва не існуе, бо гадоўля пчол абапіраецца на навейшых дасягненнях. Пчаляр не шукае месца для пчол у дуплах старых дрэў, а будуе розныя тыпы вулляў, сее меданосныя расліны. З аднаго вулля можна атрымаць 50 кілаграм мёду, хаця ў сярэднім атрымоўваюць па 5—6 кг.

Многія пчаляры не вядуць рацыянальнай гаспадаркі, спадзяваюцца толькі на пчол. Часта яшчэ ў нас выбіраюць мёд з вулляў на зіму, ад чаго пчолы масава гінуць з голаду, рой слабсе і на другі год мала дае мёду.

Цяпер настаў час веснавога перагляду. Звяртаем увагу на матак, сем'і і гнёзды, а таксама іх запасы мёду. Запас мёду не павінен быць меншы 6 кілаграм. За дзень пчолы з'ядаюць каля 300 грам. Калі запас зменшыцца на 1 кг, трэба пачаць дакармліваць. У іншым выпадку рызыкуем мець вялікія страты. Цяпер якраз такі час, што пчолы не маюць магчымасці самастойна папаўняць свае запасы.

Апрача гэтага наводзім парадак на пасецы. Забіраем непатрэбныя рамкі; чысцім гнёзды і вуллі. Калі заўважым нейкую хваробу, адразу звяртаемся да ветэрынара.

Варта памятаць, што пчалярства мае свае праблемы. Як і ў гадоўлі хатняй жывёлы, трэба старацца ўдасканальваць пароду ў сэнсе павелічэння прадукцыйнасці. У пчалярстве галоўная справа — мець добрую матку. У апошні час праведзены шэраг цікавых доследаў са штучным асемяненнем пчаліных матак. Гэта дало добрыя вынікі і дапаможа хутчэй пашырыць у нас пчалярства.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Бельская арганізацыя ЗМВ (Саюз Сялянскай Моладзі) пастаянна ўзрастае. На здымку: старшыня павятовага праўлення ЗМВ у Бельску Анатоль Скарбіловіч уручае трохтысячны білет члену ЗМВ Мікалаю Алексеюку.

ДНІ ДУХОЎНАГА ХЛЕБА

Дні асветы, кнігі і друку ва ўсёй краіне праходзяць у гэтым годзе асабліва ўрачыста. Вядома, такі год бывае раз на 20 год. Дзень Дзеяча Культуры святкаваўся 3 мая ва ўсіх ваяводскіх гарадах і ў многіх павятовых. Многія дзеячы атрымалі адзнакі заслужанага дзеяча культуры і ўзнагароды. У Беластоку мы святкавалі такі дзень нашага дзеяча 2 мая. У кінатэатры адбылася ўрачыстасць уручэння ўзнагарод, а потым быў баль дзеяча культуры, першы такога роду. Людзей з'ехалася мноства, і пераважна з вёсак. У гэтым годзе асабліва вёска ідзе ўгору. Для яе арганізуецца многа мерапрыемстваў. Дні Асветы, кнігі і друку будуць прадаўжацца да канца мая. Хай не падводзіць нас майскае сонца. (вл)

ДОБРЫ ПРЫКЛАД

Як толькі сышоў снег, міліцыянеры чыжоўскага пастарунку выйшлі навесці парадак вакол свайго будынка. Хвалім іх за тое! Цяпер з чыстым сумленнем чыжоўскія міліцыянеры могуць караць грамадзян за беспарадак.

Тэкст і фота В.Р.

СПАТКАННЕ З БАГАЦЦЕМ

(Працяг са стар. 1)

Старое і новае (мураванае).

корнінскага гаспадара. Ён шмат чаго зразумеў і захацеў, прыглядаючыся да таго, што робяць спулдзельцы. Ён напeрагон пачаў пазычаць у іх машыны і трактары. Прыкорнінская акеліца мае нават арыгінальнага энтузіяста гэтых машын — Івана Саевіча з Доўгага Броду, які сам сабе пабудаваў трактар. На ім сфатаграфаваўся першым старшыня грамадскай рады...

Лічба коней паменшылася, робяцца непатрэбнымі. Факт. Замяняюць іх «механічныя коні» трактарыста Валодзі, іх не трэба карміць цэлую зіму. Разам з тым вёска пабагацела на 54 каровы. Але тут заслуга не толькі спулдзельні, колькі меліярацыі — адыграла сваю ролю, палепшыла пашы. У заможным Старакорніне не так даўно адкрыты пункт скупу малака — раней не аплачвалася. Па праўдзе кажучы, аб заможнасці можам гаварыць пачынаючы ад апошніх год, хаця глебы адны з лепшых на Гайнаўшчыне (кажуць, Новаберазова чарназёмнае). Гаспадарская праца аплачваецца пры ўраджаях збожжа не меншых, чым 15 цэнтнераў з 1 гектара, высокіх надоях малака, добрай гадоўлі. Ані аднаго, ані другога, ані трэцяга не было

Ёсць у Старакорніне некаторыя гаспадары, якія не вераць у стварэнне высокадаходных гаспадарак, як старыя непісьменныя бабулі не вераць яшчэ, што вакол зямнога шара лётаюць спадарожнікі. А Сцяпан Аляксеюк іншы раз нават пасмейваецца і з тых, што спяшаюць з уборкаю ў жніво (куды бяжыш, маўляў, што мае быць, тое будзе...) Не лепшы ад яго і Матвей Баравік. У першага, як і ў другога, гаспадаркі амаль дзесяцігектаравыя, ёсць дарослыя дзеці. Трымаюць па адной кароўцы (не заўсёды дойнай) і па пару коней. Свіней не маюць, а калі і завядзецца ў іх якое свінчо, зараз заколюць... Навошта ім аж па двое коней? Бачыце, ужо ніхто не хоча мець дачыненне з імі, спрагацца (супражыць). Баравікоў аднафамілец, Міхайла, мае дванаццаць гектараў, аднаго каня, шэсць кароў, дванаццаць свіней і... ён не чакае таго, што мае быць, як Матвей, але намагаецца таго, чаго хоча. Або Іван Перастрэт. У яго столькі зямлі, як і ў Аляксеюка, але ў яго, не лічачы каня, ёсць пяць кароў, многа свіней (кантрактацыя). Мне сказалі, што пазаўчора Перастрэт за парку парасят узяў дзве тысячы злотых. Відаць, свіны маладняк усюды ў вялікай цане, толькі не ў Сцяпана ды Матвея...

*

Старакорнінскія дзяўчаты і хлопцы не адчувалі пільнай патрэбы шукаць сабе лепшай долі ў здабыванні навукі. Доўга маніў яе з ціхіх панадворкаў у белы свет наш цікавы дваццаты век. Нарэшце сталася: брукаваная корнінская дарога зараілася моладдзю. Хто ў Гайнаўцы —вучыцца, хто ў Бельску, хто ў Варшаве. Магчыма, садзейнічаў таму і новы стараберазоўскі чыгуначны паўстанак — два кіламетры адсюль, на дваццаць мінут вольнай хады. Пеця Саковіч вучыцца завочна ў Беластоку, у сельскагаспадарчым тэхнікуме, а ад восені працуе тут грамадскім аграномам. Малады але любіць зямлю, гаспадарку — салідную і разумную. Будзе сапраўдным аграномам. Вера Аліферук паступіла ў варшаўскую палітэхніку, там высока ацанілі яе працавітасць і талент — паслалі Веру вучыцца ў Маскву. Тоня Красько гайнаўская ліцэістка, марыць аб кар'еры лекара выбіраецца ў беластоцкую медыцынскую акадэмію. Падобных ім дзяўчат і хлопцаў ёсць і будзе больш. Яны — другое багацце Старакорніна

Аб тым, што навука таксама багацце, дарослыя пераканаліся яўна, а маладых многа пераконваць не трэба.

САКРАТ ЯНОВІЧ

Саевічаў трактар

СВЕДКІ СТАРЫНЫ

Уявіце сабе жыхара нашай вёскі, які жыў на Беласточчыне 50—75 год таму назад. Кожны гаспадар тых часоў большасць патрэбных у гаспадарцы прылад рабіў сам або заказваў у мясцовага майстра - рамесніка. Араў драўлянаю сахою, малоў на жорнах, гной выбіраў драўлянымі віламі (глядзі здымак), розныя каробачкі, фаскі (туязкі), у якіх трымаў масла, шмалец або муку ці крупу, рабіў з бярозавай і ліпавай кары, часам з саломы. Тавар насіў на кірмаш у кашолках, перакінуўшы іх праз плячо. Хадзіў тады селянін, зразумела, у лыкавых лапцях.

Калі аднак надыходзіла свята або нейкая сямейная ўрачыстасць, над іконамі, над вокнамі і над дзвярыма паяўляліся ў хатах густоўна вышываныя ручнікі. Звярніце ўвагу на іх ўзоры. Якая далікатнасць строчак! Над даматканым палатном выбеленым вадой, хлоркай і вясеннім сонцам, доўгія гадзіны праседжвалі вясковыя маладухі, рыхтуючы сабе багаты пасаг, а вышываныя ручнікі былі абавязковым элементам пасажнай скрыні. У свята мужчыны і дзяўчаты апраналіся таксама ў вышываныя рознымі колерамі ўборы. Кашулі і блузкі былі пераважна з белага даматканага палатна (глядзі здымак), але іх бела-шэрую аднастайнасць раз'яснялі каляровыя, найчасцей чырвона - чорныя (найбольш даступныя краскі) вышыўкі. Жанчыны, асабліва старэйшыя, абавязкова падвязвалі фартушкі — таксама вышываныя, часта абшытыя карункамі, зразумела, сваёй работы.

Адкуль мы гэта ведаем? Першая крыніца — непасрэдная. Гэта расказ старых людзей. Другая крыніца — больш цэнная і трывалая, — гэта прадметы, якімі тады карысталіся. Яны паказваюць, як апраналіся, якімі прыладамі карысталіся сяляне — значыць, паказваюць, як яны жылі. Спецыялісты сказалі б, што рэчы гэтыя адлюстроўваюць узровень матэрыяльнай культуры.

Чацвёрты з'езд БГКТ між іншым прыняў пастанову аб арганізацыі музея, у якім знайшлі б сховішча і адпаведнае забеспячэнне астаткі даўнейшай матэрыяльнай культуры — гэтыя сведкі старыны. Паасобныя аддзелы БГКТ праводзяць збор экспанатаў Асабліва багатымі вынікамі можа пахваліцца Гайнаўскі аддзел БГКТ Уборы і прылады хатняга карыстання, якія вы бачыце на здымках, знаходзяцца зараз у памяшканні Гайнаўскага аддзела.

Тэкст і фота В. Рудчы

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

„ЛАГЕР СТАГОДДЗЯ"

Далёка на поўначы Грэнландыі пабудаваны атамны горад, названы амерыканцамі «Лагер Стагоддзя» (Camp Century). Незвычайны гэты горад авеяны туманам таямніцы. Шведскаму журналісту ўдалося пабываць у ім. Вось яго расказ.

— Гэта там, — пачуў я ў навушніках голас амерыканскага лётчыка. Амаль дзве гадзіны ляцелі мы над вечнымі ільдамі Грэнландыі, асепленыя сонцам. Пасадка адбываецца на даху «Лагера Стагоддзя». Апынуліся твар у твар з 30-цігfootрадусным марозам і арктычным віхрам. Знаходзімся ў адлегласці 200 кіламетраў на поўнач ад апошняга цывілізаванага пункта Грэнландыі, аэрадрома Туле, і раздзяляе нас усяго паўгадзіны палёту рэактыўным самалётам да паўночнага полюса.

Паяўляюцца людзі, якія вядуць нас у засыпаны снегам уваход тунелю. Ён, як пасля аказалася, ёсць галоўным уваходам у атамны горад. Змрок рассвятляюць неонавыя лямпы. З тунелю выходзяць клубы пары, усюды поўна ўсякіх труб і электрычных правадоў. Апускаемся 20 метраў пад лёд і раптам, на вялікае дзіва, аказваецца, што знаходзімся пасярэдзіне незвычайнага горада.

Я не перабольшваю — знаходзімся ў цэнтры горада з дзесяткамі вуліц. Сорак дамоў, кіно, бібліятэка, сталовая, бальніца, майстэрні і нават уласная радыёстанцыя. Жыве тут 200 чалавек — амерыканскіх вайсковых, вучоных і тэхнікаў. Сэрцам горада з'яўляецца атамны рэактар, здольны даць больш цяпла і электрычнасці, чым цяпер гэта патрэбна.

Так выглядае «Лагер Стагоддзя» сёння. Але будова гэтага незвычайнага горада пад ільдамі пачалася тры гады таму назад. Пабудавалі яго хутка, на працягу аднаго кароткага палярнага лета. Матэрыялы былі давезены параходамі і самалётамі да Туле. Далей вязлі іх дзесяць цяжкіх трактароў, кожны з іх цягнуў сем прычэпаў на вялізных двухметравых колах. Ехалі чатыры дні, нідзе не прыпыніліся нават на хвілінку. На месцы спецыяльныя плугі «выграблі» вуліцы, а гатовыя да стаўляння будынкі ўцягнулі па адным праз тунель.

Сёння тут кіпіць праца. Круглыя суткі працуе метэаралагічная станцыя. Вымярэнне магнітнага поля, доследы плям на Сонцы, сейсмічныя назіранні, распрацоўка ўласцівасцей розных матэрыялаў у арктычных умовах — вось якая праграма навуковай дзейнасці. Для вопыту, у адным з тунеляў, на глыбіні 40 метраў, ездзіць эксперыментальны паравоз.

Другія вучоныя працуюць над мала вядомай з'явай, так званага, выбуховага лёду. Гэты лёд знаходзіцца на вялікіх глыбінях. Выняты на паверхню выбухае, разлятаецца на драбнюсенькія кавалачкі. Справа ў тым, што на версе перастае дзейнічаць на яго гіганцкі ціск пакладаў векавых ільдоў, пад якімі ён знаходзіцца... Лёд дае атамнаму гораду ваду; бяруць яе са студні «выразанай» струменнем гарачай пары.

У «Лагеры Стагоддзя» жывуць толькі мужчыны. Кожны з іх жыве тут па некалькі месяцаў. Працуюць па 12 гадзін у суткі. Зрэшты, у такой сітуацыі, калі чалавек адрэзаны ад свету, толькі праца прыдае яму раўнавагі.

Праўда, намагаліся стварыць тут умовы, падобныя да ўмоў жыцця на паверхні зямлі, аднак нягледзячы на гэта, жыхары «Лагера» знаходзяцца ўвесь час у нязвыклай псіхічнай напружанасці. Тым болей, што знаходжанне ў атамным горадзе ёсць у некаторай ступені небяспечным. Паволі і непазбежна атамны горад апускаецца ўніз. Штораз больш на паверхні, прыбывае снегу, расце яго ціск. Сцверджана таксама, што ільды прасоўваюцца, сёння горад знаходзіцца на 15 метраў далей ад свайго ранейшага месца. Раней ці пазней будзе ён, так сказаць, «выціснуты» у акіян на падабенства вядомых ледзяных гор, якія штодзень ныраюць з берагоў Грэнландыі ў воды Атлантычнага акіяна.

Атамны горад мае вайсковы характар. Амерыканскія спецыялісты цвердзяць, што «Лагер Стагоддзя» з'яўляецца дасканалым сховішчам у выпадку тэрмаядзернай вайны.

Тоўстыя слаі ільдоў змогуць ахаваць чалавека перад шкодным і смяртэльным уплывам радыёактыўных ападкаў. Затым, будова «Лагера Стагоддзя» мае яшчэ і другое значэнне — амерыканцы на яго прыкладзе хочуць даказаць, што чалавек зможа нават і ў такіх нязвыклых умовах захаваць сваё здароўе і поўную свядомасць, што чалавечая цывілізацыя зможа існаваць таксама і пад векавымі пакладамі ільдоў.

Наўрад, ці гэта з'яўляецца надзейным ратункам для чалавека перад жудасцямі тэрмаядзернай вайны... (а-ся)

600 год польскага кнігадрукарства

Польскае кнігадрукарства вяжацца неразлучна з узнікненнем Кракаўскай Акадэміі, якая ў гэтым годзе святкуе таксама 600-годдзе існавання. Дакумент, звязаны з гэтымі падзеямі, выдадзены каралём Казімірам Вялікім, мае дату 12 мая 1364 года. Найперш кніжкі выдаваліся ў рукапісным выглядзе. Першы кракаўскі друк маем з 1476 года. Першая друкаваная кніжка была рэлігійнага характару і на лацінскай мове. Друкарства хутка распаўсюджваецца па Польшчы і ўжо ў XVI стагоддзі было ў нас звыш 100 друкарняў.

Першым сталым кракаўскім друкаром быў Святопэлк Фіёль. Яго друкарня працавала ў 1490—1491 гадах. За такі кароткі час ён выдаў больш 500 аркушаў друку. У канцы 1491 года яго абвінавацілі ў «ерасі» і пасадзілі ў турму.

Ілюстрацыя па дрэве да кніжкі «Rozmowy, które miał król Salomon mądry z Marchołtem grubym a sprośnym», выдадзеная ў 1521 годзе Геранімам Ветарам у Кракаве. З яго друкарні ў 1551 годзе выйшла 250 прац. (вл)

Новыя фільмы

МАДАМ САН ЖЭН

Французская камедыя з часоў Напалеона. Дарэчы, ён сам тут выступае — гэты маленькі нервовы чалавек. Мадам Сан Жэн (Софія Лорэн) — найперш жыццерадасная прачка, паступова жонка дворскага маршала, дама, якой цяжка дастасавацца да вымогаў двара.

На здымку кадр з фільма, звярніце ўвагу на люстры зверху. (вл)

ЧОРНЫ КОНГ

Самыя куслівыя стварэнні ў свеце водзяцца ў джунглях трапічных краін. Але сярод іх выдзяляецца сваім норавам мурашка чорны конг. Даўжыня дарослай мурашкі амаль што тры сантыметры, а ўкус яе выклікае нясцерпны боль.

Швед Нільс Фок, удзельнік многіх навуковых экспедыцый, не раз быў ахвярай злоснага насякомага. Калі яго спыталі, з чым ён мог бы параўнаць «прыемнасць» ад свайго надзвычай блізкага знаёмства з чорным конгам, той адказаў, што аддаленае ўяўленне аб ім можа даць хіба толькі дотык накаленага дабяла жалеза.

Юрый Долд-Міхайлік

БАРОН ГОЛЬДРЫНГ пасля вайны

На гэты раз ён павёў Гольдрынга доўгім калідорам і прыадчыніў дзверы ў маленькі зусім парожні пакой. Акрамя століка і двух крэслаў, тут нічога не было.

— Пачакайце, да вас выйдуць! — кінуў сержант і знік.

Генрых быў упэўнены, што за ім сочаць праз якуюсьці патайную дзірачку, і з падкрэслена спакойным выглядам прыкурыў цыгарэту. Некалькі недакуркаў ён паспеў пакласці ў попельнічку, але ніхто не ішоў, пра яго, мабыць, забылі.

Нарэшце, дзверы пакоя бясшумна адчыніліся, і на парозе з'явілася постаць, якую Генрых менш за ўсё чакаў тут сустрэць. Дробнымі крокамі пакой пераходзіў падрэ, маленькі, хударлявы, з высушаным, амаль васковым тварам, пакрытым мярэжай глыбокіх зморшчын. Апушчаныя павекі пазбаўлялі гэты твар усякіх адзнак жыцця. Здавалася, гэта рухаецца мумія, загорнутая ў доўгую чорную сутану. Але вось павекі падняліся, адкрыліся лагодныя чорныя вочы, і адразу ажылі вусны, рассунуліся зморшчыны, твар муміі стаў тварам жывога, хоць і старога, чалавека.

— Сядайце, сын мой! — голас у падрэ быў такі ж мяккі і лагодны, як яго позірк.

Генрых сеў, абапёршыся локцямі на стол, як гэта зрабіў і яго неспадзяваны субяседнік.

— У вашых вачах, сын мой, я бачу здзіўленне і таму прыходжу да вываду, што вам не так ужо часта

10

даводзілася мець справу з духоўнымі асобамі. Ці не так?

— Сіньёр падрэ! Я не так добра ведаю італьянскую мову, каб свабодна размаўляць на ёй.

— Размаўляеце па-англійску?

— Не!

— А я вось не ведаю нямецкай... То што ж нам рабіць? — падрэ на нейкую хвіліну задумаўся ці зрабіў выгляд, што задумаўся. Затым у яго вачах мільганулі агеньчыкі.

— Мне здаецца, што ёсць такая мова, з дапамогай якой мы хутка зразумеем адзін аднаго. Ці не так? — зусім свабодна, не запінаючыся, прамовіў падрэ на чыстай украінскай мове, пявуча расцягваючы канчаткі слоў.

— Яволь! — знарок па-нямецку адказаў Генрых.

— Чаму вы адказваеце па-нямецку?

— А адкуль вы зразумелі?.. Вельмі рады! Для кожнага прыемна размаўляць на роднай мове.

— Гэта святая ісціна. Але як вы, сын мой, ставіцеся да таго слова, якое дапамагло вам у дзіцячыя гады пазнаць свет і навуку?

Для Генрыха стала зразумела, што падрэ добра паінфармаваны пра мінулае свайго субяседніка.

— Спадзяюся, падрэ, вы прыйшлі не для таго, каб выявіць мае адносіны да украінскай мовы, якой вы так цудоўна валодаеце? — у голасе Генрыха адчувалася нецярпенне.

Падрэ здаволена апусціў бровы, але голас у яго, як і раней, гучаў лагодна і прымірэнча.

— Надта прыемна размаўляць з чалавекам справы. Вы, паважаны бароне, вызвалілі мяне ад патрэбы, лепш сказаць, ад нуднага абавязку марнаваць час на ўступную прамову. У вашым характары, мне здаецца, з'ядналіся нямецкая пунктуальнасць і амерыканская дзелавітасць. Бо час — грошы. І не будзем яго марна траціць Спачатку, хто я? Сціплы радавы свяшчэннік грэка - каталіцкай царквы. Завуць мяне айцец Фоцій. Наш уладар, яго свяцейшаства папа рымскі, даручыў мне, азнаёміўшыся са справаю на

11

месцы, далажыць яму пра стан нашай шматпакутнай паствы, асабіста сярод пераможаных. Бо калі пакутуе людская плоць, але весяліцца душа веруючага, благадаць божая стаіць каля варот жыцця раба свайго.

— Прабачце, айцец Фоцій, але як можа весяліцца душа раба божага, калі ў яго забралі аўтамат і загналі за калючы дрот лагера для ваеннапалонных? — насмешліва прамовіў Генрых, раззлаваны няпэўнымі адказамі пастара на свае запытанні.

Айцец Фоцій нібы не заўважыў гэтага раззлаванага тона.

— Моцны не той, сын мой, хто мае зброю зямную, а той, у каго дух ва ўсеўзбраенні, каб змагацца з ворагамі веры нашай...

— Я аддаю перавагу аўтамату з поўным боекамплектам да яго. То, можа, пакінем спрэчкі пра род зброі і пяройдзем да сутнасці справы, якая, відавочна, і прывяла вас сюды.

На гэты раз вялікія чорныя вочы айца Фоція бліснулі нядобрым агнём.

— Калі вы настойваеце, то слухайце... Выкладу сэнс справы коратка. Як вы, магчыма, заўважылі, мне вядомы ўсе падрабязнасці вашай біяграфіі. Не пытайце адкуль, гэта не мае значэння. Але важней іншае: вы чалавек малады, энергічны і, трэба спадзявацца, веруючы. Хацелася б, каб вы не загубілі сваіх талентаў, а свой розум, здольнасці і энергію выкарысталі на барацьбу з ворагамі царквы нашай.

— Па-вашаму, мне трэба стаць прапаведнікам? — адкрыта гледзячы, запытаў Генрых.

Айцец Фоцій зноў зрабіў выгляд, што не заўважыў тона свайго субяседніка.

— Не, такой ахвяры мы ад вас не чакаем. У вашых здольнасцях і талентах афіцэра мае патрэбу народ, які стаў на шлях справядлівай барацьбы за сваю свабоду і сваю веру.

— Вось цяпер я ўжо нічога не разумею, ойча! — шчыра прызнаўся Гольдрынг і глянуў у вочы субяседніку.

12

ТРЫБУНА чытачоў

ШТО ГЭТА? ШТО ГЭТА? ШТО ГЭТА?

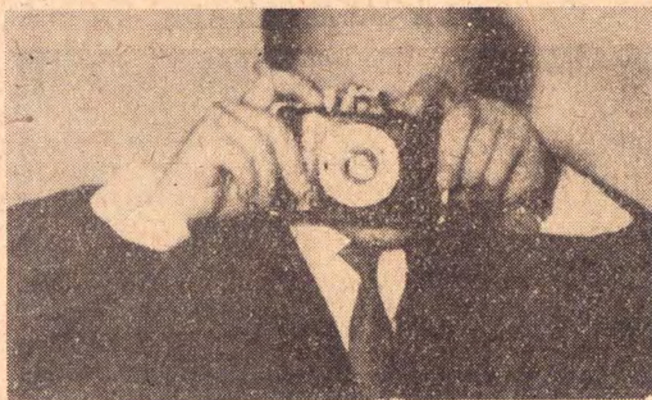

Гэта ён вас пстрыкае, чытачы. Можаце і вы гэта зрабіць. Гэты новенькі фотаапарат аддаем у ваша карыстанне. Ведома, не ўсім. Аднаму з вас. Таму, хто на гэта найбольш заслужыць.

Што трэба зрабіць? Узяць удзел у вялікім конкурсе «Нівы» п.з. «Дваццацігоддзе», які мы аб'явілі 3 мая. Прыпамінаем умовы конкурса: напісаць у рэдакцыю ліст на тэму «Дваццацігоддзе». Могуць быць гэта ўспаміны, можна пісаць аб сабе, аб родпай мясцовасці, краіне і г.д. Размеры конкурснай працы неабмежаваны і не будуць мець уплыву на ацэнку прысланага матэрыялу.

Прыпамінаем таксама, што на пераможцаў чакаюць: мініятурны радыёпрыёмнік на транзістарах маркі «Keliber», веласіпед, ручны гадзіннік, настольны гадзіннік. фотаапарат, цікавыя кніжкі.

Тэрмін надсылання прац канчаецца 1 чэрвеня г.г. Паспяшайцеся!

Упрыгожана дарога

Дарога ад Міхнаўкі да Цeрамкоў апошнім часам упрыгожылася. Высаджана яна дэкаратыўнымі дрэвамі. Прыемна цяпер кожнаму па ёй прайсці або праехаць. Каб усе дарогі ў нас былі ўпрыгожаны дрэвамі, дык зусім змяніўся б краявід нашых мясцовасцей.

Яўгень Рэент
в. Міхнаўка

ПОДЗВІГ ВАЛОДЗІ БАНДАРУКА

Праз агароды ўздоўж Старога Ляўкова плыве рэчка Нараўка. Вясною Нараўка разліваецца. Дзеці без апекі бегаюць і бавяцца над вадою. І вось адзін хлопчык, сын Сяргея Барэчкі шасцігадовы Міраслаў упаў у рэчку. На шчасце, непадалёк была кладка, па якой праходзіў Валодзя Бандарук. Ён мігам адарваў перакладзіну ад кладкі і пабег на ратунак Мірaслава Барэчкі. З вялікім унутраным задавальненнем ён завёў хлопчыка да дому.

Я ўжо стары чалавек. Калісьці ў Гродне ў Нёмане мяне таксама выратавалі людзі. Я прашу Рэдакцыю «Нівы», каб успомніць пра Валодзю Бандарука, які праявіў сапраўдны подзвіг.

А. Грыц
Старое Ляўкова

АЖЫЎЛЕННЕ ДЗЕЙНАСЦІ ГУРТКОЎ ЗМВ

У час справаздачна-выбарчай кампаніі ў гуртках ЗМВ на Бельшчыне наступіла значнае ажыўленне іх дзейнасці. Уздзейнічалі на гэта праведзеныя ў гуртках «рэманенты», у выніку якіх выключаны былі з арганізацыі члены, якія не праяўлялі ніякай актыўнасці. Справаздачна-выбарчая кампанія ўнесла не толькі ажыўленне ў дзейнасць гурткоў ЗМВ, але і павышэнне іх ідэйнага ўзроўню, аб чым сведчаць шматлікія прыклады ўступлення членаў ЗМВ у партыю. Напрыклад, гурток ЗМВ у Рыбалах рэкамендаваў у гэтым годзе ў рады ПАРП 6 членаў. Сведчыць гэта аб добрай выхаваўчай дзейнасці як з боку ЗМВ, так і партыйнай арганізацыі ў Рыбалах.

п

ЗМВ дзейнічае

Моладзь вёскі Катлоўка аб'яднана ў гуртку Саюза Сялянскай Моладзі (ЗМВ). Члены гуртка праяўляюць вялікую актыўнасць у грамадскай працы. Працавалі яны найбольш пры пабудове дарогі непадалёк Катлоўкі. У мінулым годзе моладзь атрымала ўзнагароду — апырсквальнік для працы ў садзе — за найпрыгажэйшыя кветкавыя агародчыкі ў павеце. Гурток гэты зараз копіць сродкі і супольна заробленыя грошы прызначыць у гэтым годзе на экскурсію ў які-небудзь горад.

Вася Аксенцюк
Ласінка

ШПАЦЫР ПА СТАНЦЫІ

Выходжу з поезда на перон у Старым Беразове. Здаецца, станцыя зграбная, з беласценным будынкам. Уся прыемнасць канчаецца, калі заглянеш у пачакальню — тут паабліваныя (паабклейваныя) сцены, падраныя плакаты, запляваныя ды затоптаныя лавы, над касаю пабітая лямпачка. А, як гаворыцца, у «заходным месцы» горбы бруду, дзверы без клямак, аж прыкра. Па жужлевым пероне ўпераганку катаюцца на веласіпедах суседскія малышы; па рэйках яны ездзяць на нейкім возіку, прызначаным да транспарту шпал. Страх падумаць, што нечакана можа наехаць поезд. Ці сапраўды няма каму адвучыць малышоў ад гульні на чыгунцы? Ці няма каму задбаць аб станцыі?

(ся)

РЭНТГЕН У АРЭШКАВЕ

Супрацьтуберкулёзная ваяводская амбулаторыя маючы ўласны рухомы рэнтген, праводзіць масавыя праверкі людзей у вёсках. Такое прасвятленне адбылося нядаўна ў вёсцы Арэшкава ў Гайнаўскім павеце. Людзі, не разумеючы значэння рэнтгенаўскіх праверак, наогул неахвотна ідуць на іх. У Арэшкаве было інакш. Сышлася ўся вёска. Слухалі з павагай гутаркі аб небяспецы сухот, глядзелі фільмы на гэтую тэму і згадзіліся, каб вобраз іх лёгкіх знайшоўся на рэнтгенаўскім здымку, з якога лекары прачытаюць — здаровы чалавек ці хворы на сухоты.

З Ваяводскай амбулаторыі пазванілі ў рэдакцыю — прасілі напісаць аб уласцівым зразуменні справы арэшкаўцамі і адначасова прыпомніць усім, што рэнтгенаўскія праверкі — адзіны спосаб выкрыць страшную хваробу. На жаль, сярод прасветленых (бясплатна) у Арэшкаве некалькіх соцен чалавек знайшлося 37 выпадкаў захворвання. Людзі гэтыя будуць вымушаны лячыцца і... вылечыцца. Добра, што на час прыехаў у Арэшкава белы аўтобус Ваяводскай супрацьтуберкулёзнай амбулаторыі. (вл)

Дарагое Сэрцайка! Парай, што маю зрабіць. Ужо другі год, як мне спадабалася прыгожая вясёлая дзяўчына Валя з вёскі М. Задумаў ажаніцца. Увесь час я часта адведваю яе, хоць жывем не ў адной вёсцы. Трэба жаніцца, а ў нас сям'я вялікая і яе браць дахаты не выпадае, а да яе таксама няма як, бо яна мае брата. Пара тыдн ў таму пазнаёмілі мяне з другой Валяй, з вёскі Р. З гэтай дзяўчынай можна было б хутка ажаніцца, бо як не да сябе браць, то да яе можна было б пайсці ў прымакі. І ў жыцці не трэба было б думаць аб падзелах, бо яна адна. Але я вельмі прывык да Валі з вёскі М., а з Валяй з вёскі Р. вельмі мала знаёмы.

Дарагое Сэрцайка, парай, якую з іх выбраць за жонку.

Чытач з Бельскага пав.

Дарагі **Чытач!**

Жаніцца не трэба так ужо спяшацца. На гэта ёсць заўсёды час, а і падумаць, і перадумаць усё дакладна трэба. Гэта ж не на адзін дзень, а на ўсё жыццё. Пытаеш, каб параіла, з якой Валяй табе жаніцца. Найгорш, што не ведаю, колькі ты маеш год. Ці сапраўды ты ўжо такі стары, што так спяшаешся жаніцца? А па-другое, як вынікае з твайго лісту, ты ні адной Валі, ні другой Валі не кахаеш, а толькі да першай прызвычаіўся. А калі я памыляюся, калі ты сапраўды кахаеш валю з вёскі М., дык раю не жаніцца з Валяй з вёскі Р. Лепш пачакай, мо' знойдзецца які-небудзь іншы выхад. Не раю жаніцца з дзяўчынай без кахання, лепш пачакай, мо' пазнаеш яшчэ тую трэцюю, у якую закахаешся і з якой будзеш мець лепшыя ўмовы, каб ажаніцца.

СЭРЦАЙКА

Той пільна сачыў за кожным рухам Гольдрынга.

— У апошні час, сын мой, вы не мелі магчымасці азнаёміцца з тым, што адбываецца ў свеце. Гэта зусім зразумела. Я паінфармую вас. Зараз на блаславеннай зямлі маёй бацькаўшчыны — на Украіне — ідзе зацятая барацьба. Верныя сыны украінскага народа паднялі сцяг барацьбы з бальшавізмам. Барацьба ідзе паспяхова. Амаль усе заходнія вобласці захоплены арміяй паўстанцаў. Але хоць паўстанцаў багата, хоць яны добра ўзброены, ім, дарэчы, не хапае добрых кіраўнікоў. Мы ведаем, што вы, сын мой, ненавідзіце бальшавікоў і пакляліся помсціць за смерць свайго бацькі. Гэта святое пачуццё кіравала вамі, калі вы перайшлі лінію фронта, восенню тысяча дзевяцьсот сорак першага года. Яно будзе кіраваць вамі і тады, калі вы разам з паўстанцамі пойдзеце на барацьбу за веру, супраць антыхрыста. Мы ніколі не забудзем вас у малітвах і ў меру магчымасці будзем дапамагаць вам матэрыяльна...

Маўчанне зацягнулася. Прапанова падрэ была такой неспадзяванай, што Гольдрынг не рызыкнуў адказаць на яе адразу. Прыняць яе ён не мог. Адразу адмовіць? Гэта магло выклікаць непажаданыя ўскладненні. Адно ясна ўжо зараз: усё, што ён толькі што пачуў, было працягам размовы, якую пачаў дзесяць дзён таму назад чалавек у акулярах...

— Вы былі адкрыты са мной, айцец Фоцій. Хачу аддзякаваць вам той жа адкрытасцю. Ваша прапанова спакуслівая самой ідэяй барацьбы з бальшавізмам. Але мне, нямецкаму афіцэру, барону, не да твару мяняць мундзір афіцэра на кажушок паўстанца.

Фоцій усміхнуўся.

— Гэта толькі вонкавы бок справы. Сэнс застаецца...

— Вы маеце рацыю. Але мне трэба падумаць. Калі я не знайду іншых форм барацьбы, то вымушаны буду пагадзіцца на тое, што вы мне прапанавалі. Але, каб усё ўзважыць, патрэбен час.

— Я вас разумею, сын мой, і нават ухваляю. Праз тыдзень, прыкладна, мне зноў давядзецца быць у гэтых месцах... Я знайду вас...

13

— Магчыма, праз тыдзень мяне тут не будзе. А калі і не...

— Так ці гэтак, а мы пабачымся і працягнем нашу размову.

Айцец Фоцій падняўся і ўжо каля дзвярэй, нібы штосьці ўспомніўшы, ціха сказаў:

— І дазвольце мне спадзявацца на вашу сціпласць. Я маю на ўвазе канфідэнцыяльны бок справы.

— Зразумела, — адказаў Гольдрынг.

У лагеры было ўжо так заведзена, што афіцэры перад канчатковым звальненнем дадому атрымлівалі звальніцельную ў горад. Атрыманне дакументаў фактычна азначала, што ўсе фармальнасці з дэмабілізацыяй закончаны. Гэта было агульнавядомым, і таму, калі ў барак, дзе жыў Генрых, зайшоў сержант і працягнуў яму пропуск да горада, усе прысутныя тут афіцэры кінуліся вітаць шчаслііўца, які вось-вось развітаецца з лагерам.

Генрых прыклаў нямала намаганняў, каб схаваць сваё збянтэжанне. Што магла азначаць такая неспадзяваная «міласць»? Згоды на прапанову Фоція ён не даў, ніхто іншы пасля гэтага ніякіх размоў з ім не вёў. Цікава, дужа цікава... Але, магчыма, адпускныя дапамогуць яму давядацца пра намеры апошняга?

Сонца ўжо хілілася на захад, калі Генрых фон Гольдрынг, апрануты ў цывільны светла-шэры касцюм, выйшаў за браму лагера. І адразу ж яго ахапіла даўно вядомае пачуццё насцярожанасці, якое ён заўсёды адчуваў перад небяспекай.

Нічога, уласна кажучы, не адбылося: шырокая бетонавая аўтастрада, адпаліраваная безліччу шын, блішчала на сонцы. Ніводнага пешахода ці веласіпедыста. Нікога, хто б мог за ім сачыць. Тады адкуль жа гэтае пачуццё небяспекі? Чым бліжэй ён падыходзіў да горада, тым больш пачуццё ўзрастала.

«Па чыёй волі і з якой прычыны мне далзен пропуск? Можа для таго, каб спакусіць жыццём на волі і гэтым узмацніць жаданне вырвацца з лагера? Магчыма, хочуць праверыць, ці няма ў мяне тут якіх явак? Здагадваюцца, хто гаўптман фон Гольдрынг на самай справе?

(Працяг будзе)

14

КІНО

Праграма на 26—31.V. 1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Ludzie i bestie" II s. (radz.), 26—28. „Mój drugi ożenek" (polski), 29—31.

Кляшчэлі
„Nieletni świadek" (ang.), 26—28. „Ludzie i bestie" I s. (radz.), 29—31.

Дубіны
„Wąż Morski z Loch Ness" (ang.), 28—31.

Нараў
„Weekendy" (polski), 27—31.

Нараўка
„Krążownik szos" (franc.) 27—31.

Чаромуха
„Ludzie i bestie" II s. (radz.), 26—28. „Mój drugi ożenek" (polski), 29—31.

Чыжы
„Dziewczęta" (radz.), 27—31.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Strachy zamku Spessart" (NRF), 27—31.

Бранск
„Patria o muerte" (polski), 26—28. „Niebo bez krat" (rumuński), 29—31.

Гродзіск
„Diabeł morski" (radz.), 30—31.

Орля
„Ostatni kurs" (polski), 27—31.

Райск
„Przygody Krosza" (radz.), 27—31.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Znów ku gwiazdom" (radz.), 26—28. „Przemytnik z Piemontu" (franc.), 29—31.

Міхалова
„Drugi tor" (NRD), 26—28. „Szesnasta wiosna" (radz.), 29—31.

Супрасль
„Całe złoto świata" (franc.), 26—28. „Wódz czerwonoskórych" (radz.), 29—31.

Чорна Беластоцкая
„Safira" (ang.), 26—28. „Dwa żebra Adama" (polski), 29—31.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Przemytnik z Piemontu" (franc.), 29—31.

Нурэц
„Następcy tronów" (włoski), 26—28. „Spieniony nurt" (rumuński), 29—31.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Wyprawa w Tatry Słowackie" (czeski), 26—28. „Nieletni świadek" (ang.), 29—31.

Сухаволя
„Zwycięstwo nad Wołgą" (radz.), 26—28. „Gdzie jest generał" (polski), 29—31.

Шудзялава
„Opowieść o prawdziwym człowieku" (radz.), 27—31.

Янаў
„Koledzy" (radz.), 26—28. „Czarny monokl" (franc.), 29—31.

Сідра
„Powiernik pań" (franc.), 26—28. „Milczenie" (polski), 29—31.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Siedem nianiek" (radz.), 29—31.

Новы Двор
„Król Maciuś I" (polski), 29—31.

Ружаны Сток
„Piąty wydział" (czeski), 26—27. „Pamiętnik Anny Frank" (USA), 28—29. „Daleka jest droga" (polski), 30—31.

ТЭАТРЫ

ТЭАТР ІМ. ВЯНГЕРКІ (выязная група)

Дуброва
„Garść piasku" — 29.V.

ТЭАТР «СВЕРШЧ»

Васількова
„Nowe przygody Koziołka Matołka" — 26.V.

Заблудаў
„Zimowa przygoda" — 27.V.

П'яны казёл

Казёл на імянінах у суседа,
Вясёлага ад шчасця Барана,
За імянінніка,
За маці яго,
Дзеда
Піў да п'яна.
І так набраўся з тостамі і без,
Што не трымалі бедалагу ногі:
Ён да авечкі цалавацца лез,
А імянінніка паддзеў на рогі.
Так зневажаў гаспадара,
Так ганіў,
Такія словы вымаўляў,
Што нават у цвярозым стане
Сябе б і сам на парукі не ўзяў.

Анатоль ГУЛЧАНАЎ

— Ад грамадскай рады схавала, ад міліцыі схавала, а ад цябе, злыдзень, нідзе не схаваеш!

Хлусня ўпартая: выкрытая, яна думае, што стала праўдай.

ПЕРАД ШЛЮБАМ

Жанік: Я атрымліваю дастаткова, каб утрымаць дзвюх такіх жанчын, як ты.

Нарачоная: У такім выпадку мая мама будзе жыць з намі.

Дзеці як дзеці

— А ў цябе бацька лысы!
— А вось і не лысы. Ён у капелюшы.

*

— Ці глыбока ў вас у вёсцы рэчка, Галю?
— Глыбо-ока! Як легчы, дык з галавою...

*

— Чаго гэта ў цябе, Сашка, заеды на губах?
— Затое на назе ўжо няма.

«СПАЧАТКУ АПЛАЦІЦЕ РАХУНАК»

У адным з рэстаранаў Нью-Йорка вісіць каляровы плакат, на якім паказаны выбух атамнай бомбы. Пад ім буйнымі літарамі напісана: «Паважаныя наведвальнікі! Калі пачнуць рвацца бомбы, не паддавайцеся паніцы. Памятайце, што спачатку вы павінны аплаціць рахунак, а потым можаце ісці куды хочаце».

НА ЎРОКУ

Настаўнік: Перад вамі чатыры мухі. Калі адну заб'ець, колькі мух застанецца.

Вучань: Адна, тая, што мёртвая.

МАЛЕНЬКАЯ КАЗКА

Навальнічная хмара раз'юшана грымела і наводзіла жах сваёй непераможнай сілай.

Але магутная хмара была няздольная на самае малое: пайсці супраць вецярка.

Р.Б.

У КРАЎЦА

Заказчык: Я чуў, што мой сын вінаваты вам за касцюм ужо тры гады.

Кравец: Так. Вы прыйшлі аплаціць рахунак?

Заказчык: Не, я хачу бы пашыць сабе касцюм на тых жа ўмовах.

УСЯЧЫНА

НА ЯПОНСКІМ КІРМАШЫ

АКЕНЦА ДУМАК

Нельга любіць ні таго, каго ты баішся, ні таго, хто цябе баіцца.

Ціцэрон Марк Тулій (106—43 да н.э.) — выдатны аратар, палітычны дзеяч і пісьменнік старажытнага Рыма.

МУЗЫЧНЫ МАРАФОН

У Ланкашырскім клубе сучасных танцаў адбыўся музычны марафон. Чатыры музыканты выканалі твіст 700 разоў запар. На гэта пайшло роўна трыццаць гадзін. Пасля заканчэння спаборніцтва пераможцы ў непрытомнасці былі адпраўлены ў бальніцу.

МІХАЛОЎСКІ ШУМ

— Чакай, даражэнькі, — скажуць мне чытачы, — які шум? Міхалова — мястэчка ціхае, спакойнае. Праўда, часам загарлапаніць певень па-дурному, але гэта не бярэцца пад увагу.

Іншая справа ў вялікіх гарадах, там спецыяльныя камісіі праводзяць барацьбу з шумам. У Міхалове такой камісіі няма, але шуму больш, чым у сталіцы.

Пасаду дырэктара міхалоўскага шуму заняў мілы, сімпатычны гр. Высоцкі. Як гэта здарылася? Вельмі проста. Школа механізацыі сельскай гаспадаркі мае палігон у Касачэве (2 км ад Міхалова). Школа не карыстаецца сваім палігонам, а праводзіць вучэбную язду на трактары на стадыёне, у цэнтры Міхалова. Ад трактарнага грукату жыхары затыкаюць вушы, а дырэктар школы гр. Высоцкі любуецца трактарамі, якія кружаць па стадыёне, бы коні ў манежы.

Некаторыя жыхары робяць нясмелыя спробы пратэставаць супраць трактарнага паветратрасення. Такім раяць скрыцца на палігоне: там ціха, чутна нават як камар спявае.

У міхалоўскім гэзсе таксама хапае шуму. Там ідуць спрэчкі, як ліквідаваць шапачную арцель. У свой час, беластоцкая промкааператыўная арцель адкрыла ў Міхалове філію шыцця шапак і капелюшоў. Жыхары карыстаюцца салднымі арцельнымі паслугамі, а ў гэзсе шапкі, бы мухаморы, ляжаць на паліцы, нікому не патрэбныя.

Пакуль не арганізаваліся новыя арцелі і не пасадзілі гэзс у калошу, работнікі гэзса стараюцца даць па шапцы шапачнікам і выпхнуць іх к чортавай матары. Канкурэнцыя балюча б'е і вучыць непаваротлівых.

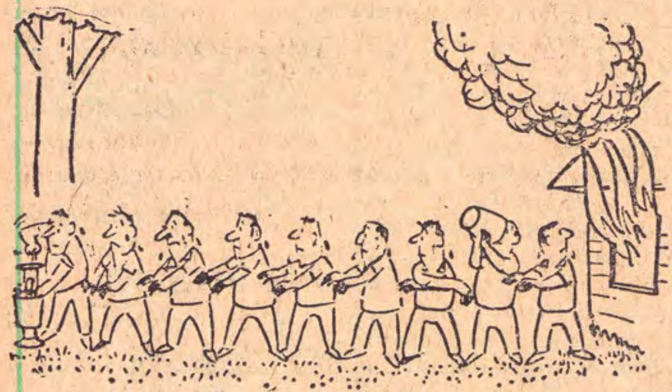

У Тапалянах таксама шум. Шумяць там жыхары. Час вясенні, працы ў полі па вушы, а тапалянскі сельгасгурток цяпер толькі спяшаецца з рамонтам трактароў.

Зайздросціць тапалянскім грамадзянам не варта. Янь: кантрактацыю здаюць у Міхалове (5 км), а па вугаль ці камбікармы ездзяць у Заблудаў (12 км). Таму жыхары Тапалян незадаволены.

Смешныя людзі. Ім не дагодзіш. Трактарны шум у Міхалове не падабаецца міхалаўчанам, трактарная цішыня зноў выклікае незадаваленне ў тапалянцаў. Што рабіць?

Сустрэў я міхалоўскага жыхара. Чалавек крыху ненармальны, наплёў глузды поўныя вушы. Гэты грамадзянін без пятай клепкі гаварыў:

— Міхалоўская рада павінна забараніць дырэктару Высоцкаму карыстацца спартыўным стадыёнам. Гэта раз. Падругое, калі нарыхтоўчы пункт у Міхалове прыймае сельгаспрадукты, дык і выдача сялянам кармоў, вугалю і іншага павінна адбывацца тут, на месцы, а не ў Заблудаве.

Зразумела, не варта звяртаць увагі на словы чалавека, у якога ў галаве зацямненне.

Ад розуму сыходзяць з розуму, а без розуму не сыдзеш з розуму.

Дзядзька Лявон

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе А. Асіпюка з Бельска змяшчаем савецкую песню

Милая мама

В мыслях я навещаю
Домик наш за рекой.
Как жывёшь ты, родная?
Сыну сердце раскрой.

Припев:

К нежной, ласковой самой
Письмецо свое шлю.
Мама, милая мама,
Как тебя я люблю!

Я служу на границе,
Где полярная мгла.
Ветер в окна стучится,
Путь метель замела.

Припев.

Я тебе обещаю
Быть достойным отца.
Без тоски и печали
Жди со службы бойца.

Припев.

Над моим изголовьем
Наклоняешься ты.
И смотрю я с любовью
На родные черты.

Припев.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89 centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk L-3